

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ»**

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 073 «Менеджмент»

(код, найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Менеджмент»

(назва)

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.*

(підпис)

Валерій БОБОШКО

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ здобувача

Виконав: здобувач вищої освіти гр. МНД-42
Валерій БОБОШКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: **д.е.н., доцент Тетяна ХАЛІМОН**
науковий
ступінь, вчене
звання
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Рецензент: **к.е.н., доцент Світлана ПЛОТНІЧЕНКО**
науковий
ступінь, вчене
звання
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Київ 2026

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва

Кафедра Менеджменту
Ступінь вищої освіти Бакалавр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту

_____ Анна СОРОКА

« _____ » _____ 2026 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

_____ Бобошка Валерія Миколайовича

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Фінансове забезпечення інноваційного розвитку підприємств

керівник кваліфікаційної роботи _____ Тетяна ХАЛІМОН, д.е.н., доцент _____,
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «20» лютого 2026 р. № 51.

2. Строк подання кваліфікаційної роботи « 15 » травня 2026 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: наукова та навчально-методична література, періодичні видання, нормативні та законодавчі акти України, статистичні дані, звітність підприємства.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні основи фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств.

Розділ 2. Аналіз фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства ТОВ «ЮНІФАРМА».

Розділ 3. Напрями удосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

5. Перелік ілюстративного матеріалу: *презентація.*

6. Дата видачі завдання « 23 » лютого 2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Строк виконання
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи, обґрунтування актуальності та практичної значущості обраної теми. Аналіз літературних джерел.	09.02.2026- 19.02.2026
2.	Розробка плану дослідження. Підготовка основної частини кваліфікаційної роботи.	23.02.2026 - 24.04.2026
3.	Формулювання висновків та пропозицій. Систематизація джерел, які було використано під час дослідження. Загальне оформлення роботи.	24.04.2025 - 04.05.2026
4.	Перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат	04.05.2026- 15.05.2026
5.	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	18.05.2026- 22.05.2026
6.	Підготовка виступу та формування ілюстративного матеріалу	25.05.2026 - 11.06.2026
7.	Подання роботи до Екзаменаційної комісії	10.06.2026 - 12.06.2026
8.	Захист бакалаврської кваліфікаційної роботи	15.06.2026 - 16.06.2026

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Валерій БОБОШКО

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Керівник
кваліфікаційної роботи

(підпис)

Тетяна ХАЛІМОН

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1 Сутність, роль та значення фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств	8
1.2. Джерела та форми фінансування інноваційної діяльності підприємств	12
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ЮНІФАРМА».....	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «Юніфарма».....	31
2.2. Аналіз стану та тенденцій розвитку фармацевтичного ринку України.	37
2.3. Оцінка системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства	43
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	53
3.1. Формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку підприємства	53
3.2. Удосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма».....	57
3.3. Розробка стратегії фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства	63
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Економічною основою успішного функціонування та розвитку сучасних українських підприємств, без сумніву, є їх ефективна інвестиційна та інноваційна діяльність. В сучасних умовах господарювання для більшості українських підприємств найбільш реальною та доступною є інвестиційна діяльність, побудована на принципах самофінансування. Внаслідок обмеженості інвестиційних ресурсів, реалізація інвестиційного потенціалу в повній мірі виявляється неможливою, тому багато підприємств стикаються з проблемою формування своєї внутрішньої інвестиційної стратегії, з необхідністю встановлення чітких стандартів підготовки, прийняття та реалізації інвестиційних рішень.

Аналіз останніх досліджень та наукових праць. Різноманітним аспектам інноваційної діяльності присвячені наукові праці великої кількості вчених, серед яких І. Ансофф, І. Бланк, В. Бочаров, П. Віленський, І. Віханський, П. Гайдучий, І. Зеліско, П. Клівець, А. Касич, М. Книш, М. Корецький, Т. Майорова, П. Маленков, Д. Мамотенко, І. Мойсеєнко, А. Пересада, С. Покропивний, В. Пономаренко, В. Попов, Л. Свистун, П. Стецюк, Є. Стоянова, Г. Савицька, І. Тарасенко, С. Хаймер, Т. Халімон, Н. Чумаченко, О. Ястремська та ін.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є розробка плану інвестиційної стратегії фармацевтичної компанії ТОВ «Юніфарма». Завершальним етапом є надання рекомендацій щодо розробки інвестиційної стратегії підприємства та шляхів їх реалізації.

В ході дослідження було поставлено і вирішено такі завдання:

- 1) розглянути сутність та умови розвитку підприємства на основі інвестиційної діяльності;
- 2) вивчити економічний зміст та класифікацію інвестиційних ресурсів;

- 3) дослідити сучасні інструменти оцінки ефективності формування та використання міжнародних інвестиційних ресурсів підприємством;
- 4) здійснити організаційно-економічну характеристику підприємства;
- 5) проаналізувати стан та тенденції розвитку фармацевтичного ринку України;
- 6) дати оцінку системі фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства;
- 7) оцінити організаційні заходи щодо залучення міжнародних інвестицій;
- 8) здійснити оцінку впливу запропонованих заходів на розвиток підприємства.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної бакалаврської роботи є розробка інвестиційної стратегії підприємства ТОВ «Юніфарма».

Предметом дослідження кваліфікаційної бакалаврської роботи є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо розробки інвестиційної стратегії підприємства ТОВ «Юніфарма».

Методи дослідження. Порівняння, індексний, балансовий, графічний, економіко-математичний і інші методи економічного обґрунтування, а також систематизації та узагальнення (для розроблення рекомендацій та пропозицій щодо напрямів розвитку підприємства на основі міжнародних інвестиційних ресурсів), економіко-статистичний, аналітичний і структурно-логічний (для розроблення методів та показників оцінки складу та структури інвестиційних ресурсів підприємства і джерел їх формування), графічний (для представлення результатів дослідження).

Структура та обсяг кваліфікаційної бакалаврської роботи. Робота, зміст якої викладено на 68 сторінках, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 70 найменувань, та містить 15 таблиць і 11 рисунків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність, роль та значення фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств

Засоби, що вкладаються, для отримання ефекту – це інвестиції. Процес вкладення коштів називають інвестуванням. При реінвестиції коштів на розвиток виробничих потужностей інвестора цікавить у насамперед отримання прибутку в результаті вкладень, що має бути чималою для задоволення мінімально прийнятних, з позиції суспільства, запитів інвестора, для відшкодування втрат від інфляції в майбутньому періоді та для винагороди інвестора за ризик можливої втрати частини доходу від настання несприятливих причин. Все це формує своєрідні нормативні вимоги інвестора до рівня економічної ефективності коштів, що вкладаються у розвиток реального сектору економіки [7, С.9-10].

У сучасних умовах функціонування економіки інвестиційна привабливість є одним з важливих факторів, що зумовлюють стабільний розвиток підприємства. Багато робіт зарубіжних і вітчизняних учених присвячені вивченню поняття інвестиційної привабливості, у тому числі можна назвати І. Зеліско, Т. Халімон, П. Стецюка, І. Малого та В. Федоренка, М. Скотта, Д. Морріса, Т. Коупленда, Ю. Брігхема, Ф. Бергера, та інших. Кожен із учених інтерпретує значення поняття інвестиційна привабливість по-різному, оскільки значення поняття залежить від вкладених у його основу чинників, тому сьогодні, не вироблено уніфікованого підходу до тлумачення даного терміна.

У науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість підприємства», що зумовлює наявність значної кількості трактувань даної економічної категорії.

Так, Л. М. Путятіна розглядає інвестиційну привабливість як комплексну економічну характеристику підприємства, що відображає ефективність використання його ресурсів, рівень фінансової стійкості, платоспроможності, інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності продукції [8].

На думку І. М. Зеліско, інвестиційна привабливість підприємства визначається сукупністю фінансово-економічних, виробничих та організаційних характеристик, які формують потенційні можливості для залучення інвестиційних ресурсів та забезпечення сталого розвитку суб'єкта господарювання [9].

Т. М. Халімон наголошує, що інвестиційна привабливість є інтегральною характеристикою підприємства, яка відображає його здатність забезпечувати ефективне використання вкладеного капіталу, генерувати прибуток та мінімізувати інвестиційні ризики в умовах динамічного зовнішнього середовища [10].

П. А. Стецюк зазначає, що оцінка інвестиційної привабливості повинна базуватися на комплексному аналізі фінансового стану підприємства, рівня його інноваційної активності, конкурентних переваг та перспектив розвитку, оскільки саме ці чинники визначають зацікавленість потенційних інвесторів [11].

О. В. Ареф'єва розглядає інвестиційну привабливість як здатність підприємства забезпечувати ефективне використання інвестиційних ресурсів і створювати умови для довгострокового зростання його вартості та ринкових позицій [12].

На думку І. Й. Малого та В. Г. Федоренка, інвестиційна привабливість підприємства формується під впливом фінансових результатів діяльності,

рівня ризиків, інноваційного потенціалу та ефективності системи управління, які визначають доцільність вкладення капіталу інвестором [13].

Отже, узагальнюючи підходи вітчизняних науковців, можна стверджувати, що інвестиційна привабливість підприємства є комплексною економічною категорією, яка характеризує рівень його фінансової стійкості, ефективності діяльності, інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності, що в сукупності визначають доцільність і перспективність інвестування.

Усі форми інвестицій мають спільні риси. Слід зазначити, що вони всі втілюються у створюваному об'єкті підприємницької діяльності, формують його активи, а також тривалий перерозподіл коштів та ресурсів між тими, хто їх має, і тими, хто їх потребує.

Інвестиції на мікрорівні необхідні в першу чергу для забезпечення нормального функціонування підприємства у майбутньому.

Вони потрібні для того, щоб забезпечити [5, с.8-9]:

- розширення виробництва;
- запобігання моральному та фізичному зносу основних фондів;
- підвищення технічного рівня виробництва;
- підвищення якості продукції підприємства;
- здійснення заходів щодо охорони навколишнього середовища та досягнення інших цілей підприємства.

Основу конкурентної переваги міжнародних компаній складає своєчасна реалізація ефективних сучасних технічних, виробничих та управлінських рішень. У зв'язку з цим існує потреба у розробці методичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності вітчизняних підприємств [11, с.27].

На думку експертів Всесвітнього економічного форуму, неефективному розподілу ресурсів країни сприяють і перешкоджають зростанню

конкурентоспроможності такі фактори, як: корупція; неефективність державного апарату; високі податкові ставки.

З одного боку, в основі російської моделі економіки лежить видобуток та експорт природних ресурсів, з іншого боку, країна має великий досвід та у технологічно складних галузях: хімічній, атомній, аерокосмічній, суднобудівному, енергетичному, оборонно-промисловому комплексі.

Інвестиційна діяльність підприємства пов'язана з вкладеннями придбання землі, будівель та іншої нерухомості, обладнання, нематеріальних активів та інших необоротних активів, а також їх продажем. Відпливом у разі є витрачання коштів на купівлю зазначених активів, а припливом – надходження грошей від продажу цих активів [6, с.119].

Найбільша частка інвестиційної активності підприємств доводиться на групу форм капітального інвестування. У цій групі можна виділити такі форми [15, с.237-238]:

1. Придбання цілісних майнових комплексів або операції зі злиття та поглинання підприємств, є найбільш складну інвестиційну операцію. Цілями цієї форми капітального інвестування найчастіше є вертикальна чи горизонтальна інтеграція, що забезпечують диверсифікацію діяльності компаній у різних напрямках.

Крім диверсифікації підприємства у разі розраховують на синергетичний ефект, який проявляється у вигляді збільшення ефективності діяльності компанії за рахунок зниження рівня операцій витрат, взаємодоповнення технологій, спільного використання окремих активів та інших аналогічних факторів.

2. Нове будівництво є формою капітального інвестування, пов'язану зі спорудженням нового промислового чи іншого об'єкт з повним технологічним циклом. Таке будівництво здійснюється за окремим проектом, і якщо реалізується конкретним підприємством, то, як правило, призводить до суттєвого збільшення масштабів його операційної діяльності

3. Розширення діяльності та оновлення обладнання. Ця форма капітального інвестування пов'язана із збільшенням уже чинних потужностей (обладнання) компанії та заміною старого зношеного обладнання шляхом придбання нового.

4. Технічне переозброєння (модернізація) є інвестиційну операцію, яка полягає у вдосконаленні технології виробництва за рахунок удосконалення старого обладнання чи заміни його більш прогресивні зразки.

5. Реконструкція передбачає проведення кардинальних перетворень всього виробничого процесу. Залежно від профілю діяльності підприємства та його стратегічних цілей реконструкція може проводитись у вигляді будівництва нових об'єктів нерухомості дома старих; як перебудови вже діючих; будівництва додаткових приміщень; кардинальної зміни обладнання. Головною ознакою реконструкції є зміна всього виробничого процесу.

За своєю спрямованістю інвестиційна діяльність підприємств ділиться на два елементарні типи: внутрішню та зовнішню (рисунк 1.1) [16, с.25].

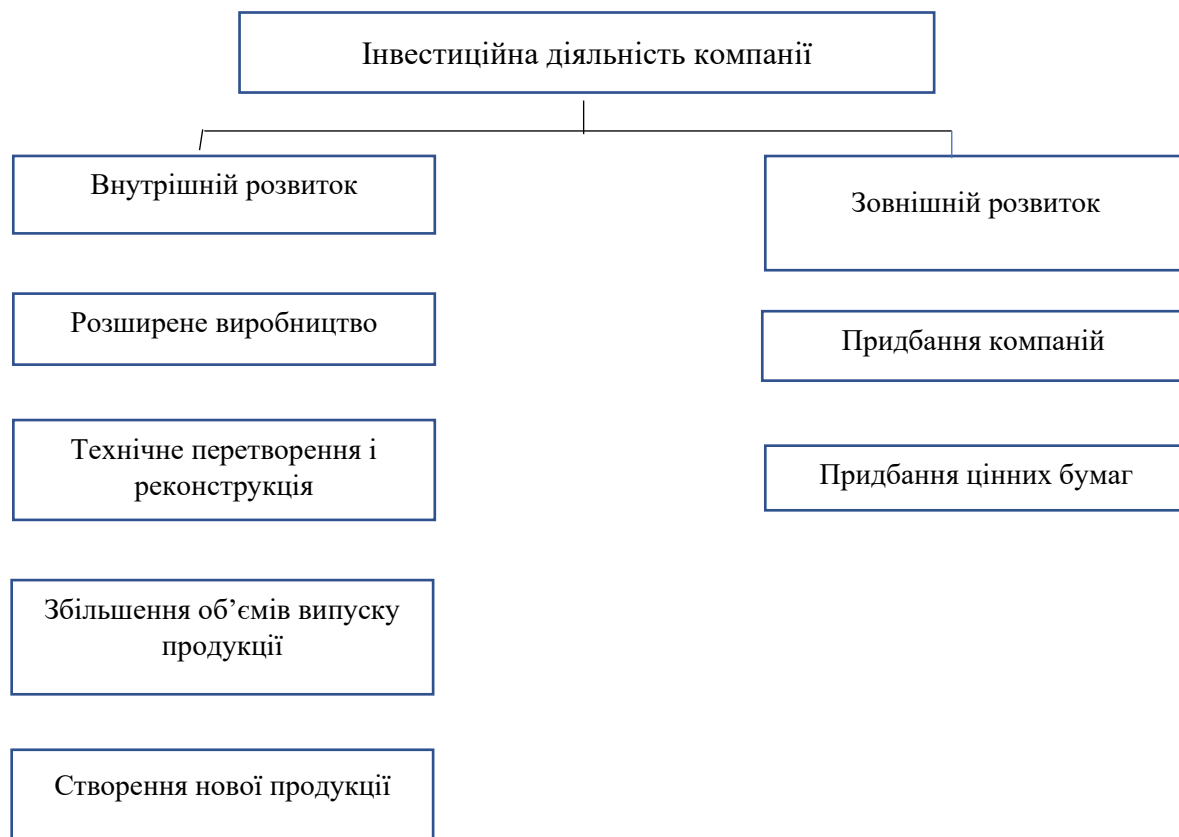

Рис. 1.1. Напрями інвестиційної компанії

Джерело: доповнено автором за [16].

Можливість отримувати великі доходи з допомогою збільшення прибутку дає збільшення обсягу випуску продукції і, ще, дозволяє зайняти велику частку ринку, надаючи цим його вплив.

Завдяки випуску нової продукції відбувається таке: зростання прибутку (зокрема диверсифікація виробництва), мінімізація ризику (пов'язана з коливаннями попиту окремі види своєї продукції).

Внутрішнє інвестування переходить до зовнішнього, що своєю чергою передбачає:

1. Купівля контрольного пакета акцій (придбання підприємств) з такими цілями:

- ліквідація вад у виробничому ланцюжку;
- спроба завоювати ринок;
- вкладення надлишкових засобів підприємства;
- зміцнення взаємовигідної співпраці;
- можливість змінити/розширити сферу діяльності.

2. Вкладення коштів на досягнення постійного прибутку, у своїй, не виконуючи будь-яку діяльність (придбання цінних паперів). Така модель дозволяє знизити ризики до мінімуму, однак і дохід при цьому невеликий.

Виходить, що інвестиційна діяльність підприємств завжди спрямована на підвищення рентабельності роботи та як наслідок збільшення прибутку [16, с.25-26].

Інвестиційна діяльність – необхідна умова індивідуального кругообігу коштів суб'єкта господарювання. Можливість реалізації нових інвестицій створюється завдяки діяльності у сфері виробництва. Дана думка передбачає, що будь-який вид підприємницької діяльності включає процеси інвестиційної та виробничої діяльності. Інвестиційна та виробнича діяльність виступають на поверхні явищ як відносно відокремлені сфери, при цьому є найважливішими взаємопов'язані складові нероздільного економічного процесу.

Комерційні суб'єкти, банківські та небанківські фінансово-кредитні установи, посередницькі організації, інвестиційні біржі, іноземні юридичні та фізичні особи, держави та міжнародні організації є суб'єктами інвестиційної діяльності. Наведемо декілька ознак інвестиційної привабливості в табл. 1.1

Таблиця 1.1.

Класифікація суб'єктів інвестиційної привабливості

№	Ознака	Суб'єкт
1	Значення в ході реалізація інвестиційної діяльності	1. Інвестор 2. Замовник 3. Підрядник 4. Користувачі об'єктів інвестиційної діяльності та ін.
2	Цілі капітальних вкладень	1. Стратегічні інвестори 2. Портфельні інвестори
3	Організаційно-правова форма	1. Індивідуальні (фізичні) особи 2. Інституційні (юридичні) особи
4	Приналежність до резидентів	1. Суб'єкти внутрішні 2. Іноземні суб'єкти

Джерело: складено автором на основі [8].

Користувачами об'єктів інвестиційної діяльності є юридичні, фізичні особи, державні та муніципальні органи влади, іноземні держави, міжнародні організації, які безпосередньо використовують об'єкти інвестиційної діяльності. Замовник і користувач інвестиційної діяльності, при цьому, є однією і тією самою особою. Він визначає основні вимоги та масштаби майбутніх інвестицій, забезпечує їх фінансування, укладає контракти з різними виконавцями, будує взаємодію між ними, відповідає за здійснення діяльності в цілому.

Отже, проведене дослідження теоретичних засад інвестиційної діяльності дозволило встановити, що інвестиції є одним із ключових чинників забезпечення сталого розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та зміцнення ринкових позицій. Ефективне залучення та використання інвестиційних ресурсів створює передумови для

модернізації виробництва, оновлення матеріально-технічної бази, впровадження інновацій, підвищення якості продукції та розширення масштабів господарської діяльності.

1.2. Джерела та форми фінансування інноваційної діяльності підприємств

В умовах глобалізації економіки, цифрової трансформації та посилення конкуренції інноваційна діяльність виступає одним із ключових чинників забезпечення довгострокового розвитку підприємств. Саме впровадження нових технологій, сучасних методів управління, удосконалення виробничих процесів та створення інноваційної продукції дозволяють суб'єктам господарювання зміцнювати конкурентні позиції на ринку та підвищувати ефективність своєї діяльності. Водночас реалізація інноваційних проєктів потребує значних фінансових ресурсів, що зумовлює необхідність пошуку ефективних джерел і форм фінансування інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність підприємства являє собою сукупність заходів, спрямованих на створення, освоєння та комерціалізацію результатів науково-технічного прогресу. Вона охоплює розробку нових продуктів, удосконалення виробничих процесів, впровадження цифрових технологій, автоматизацію управлінських функцій, розвиток людського капіталу та інші напрями модернізації діяльності підприємства.

Ефективність інноваційної діяльності значною мірою залежить від можливостей фінансового забезпечення інноваційних процесів. Фінансування інноваційної діяльності являє собою систему економічних відносин щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, необхідних для створення та впровадження інновацій [5].

Основною особливістю інноваційних проєктів є високий рівень ризику, тривалий період окупності та значна невизначеність кінцевих результатів.

Саме тому вибір джерел фінансування потребує комплексного підходу та врахування фінансових можливостей підприємства, стадії реалізації інноваційного проєкту та особливостей зовнішнього середовища.

У сучасній економічній літературі джерела фінансування інноваційної діяльності поділяють на внутрішні та зовнішні.

До внутрішніх джерел належать власні фінансові ресурси підприємства, які формуються у процесі його господарської діяльності. Насамперед це чистий прибуток, амортизаційні відрахування, резервні фонди, кошти від реалізації майна та інші внутрішні надходження [12].

Фінансування інновацій за рахунок власних коштів має низку переваг. Підприємство зберігає фінансову незалежність, не несе додаткових витрат на обслуговування позикового капіталу та самостійно визначає напрями використання ресурсів. Водночас обмеженість власних фінансових ресурсів часто стримує реалізацію масштабних інноваційних проєктів.

Зовнішні джерела фінансування передбачають залучення фінансових ресурсів від інших суб'єктів економічної діяльності. До них належать банківські кредити, державне фінансування, інвестиції, венчурний капітал, грантові кошти міжнародних організацій, лізинг, факторинг та інші форми фінансової підтримки.

Особливе місце серед зовнішніх джерел посідає банківське кредитування. Банківські установи забезпечують підприємства фінансовими ресурсами для реалізації інноваційних програм та модернізації виробництва. Однак через високий рівень ризику інноваційних проєктів банки часто висувають жорсткі вимоги до позичальників, що обмежує доступ окремих підприємств до кредитних ресурсів.

Важливу роль у фінансуванні інноваційної діяльності відіграє державна підтримка. В Україні вона реалізується через бюджетні програми, державні цільові фонди, податкові стимули, компенсацію відсоткових ставок за кредитами та підтримку науково-дослідних робіт. Державне фінансування

сприяє розвитку пріоритетних галузей економіки та стимулює впровадження новітніх технологій [8].

Одним із найбільш перспективних інструментів фінансування інновацій є венчурний капітал. Венчурні інвестори вкладають кошти у високоризикові інноваційні проєкти з метою отримання значного прибутку в майбутньому. Такий механізм особливо актуальний для стартапів і технологічних компаній, які не мають достатньої кредитної історії або матеріального забезпечення для залучення банківських кредитів.

Суттєве значення для розвитку інноваційної діяльності мають міжнародні гранти та програми фінансової підтримки. Підприємства можуть залучати кошти міжнародних організацій, фондів та програм Європейського Союзу для реалізації науково-дослідних та інноваційних проєктів. Грантове фінансування є особливо привабливим, оскільки не потребує повернення залучених коштів за умови виконання встановлених вимог [12].

Поширеною формою фінансування інновацій є лізинг. Він дозволяє підприємству використовувати сучасне обладнання без необхідності одноразового вкладення значних фінансових ресурсів. Лізинг сприяє оновленню основних засобів та прискорює процес технологічної модернізації виробництва.

Для забезпечення ефективного фінансування інноваційної діяльності підприємства можуть використовувати різні форми залучення капіталу, комбінуючи власні та позикові джерела фінансування. Такий підхід дозволяє мінімізувати фінансові ризики та забезпечити достатній рівень ресурсного забезпечення інноваційних проєктів.

Таблиця 1.2

Характеристика основних джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств

Джерело фінансування	Переваги	Недоліки
Власний прибуток	Фінансова незалежність, відсутність боргових зобов'язань	Обмежений обсяг ресурсів
Амортизаційні відрахування	Постійність формування коштів	Недостатність для великих проєктів
Банківський кредит	Можливість швидкого залучення значних коштів	Високі відсоткові ставки та вимоги банків
Венчурний капітал	Фінансування високоризикових проєктів	Часткова втрата контролю над бізнесом
Державна підтримка	Пільгові умови фінансування	Обмежені обсяги бюджетних ресурсів
Грантові програми	Безповоротне фінансування	Складні конкурсні процедури
Лізинг	Оновлення обладнання без значних початкових витрат	Додаткові витрати на обслуговування договору

Джерело: складено автором на основі [12, 8, 5].

В умовах цифрової економіки особливого значення набувають альтернативні джерела фінансування інноваційної діяльності. До них належать краудфандинг, бізнес-ангели, корпоративні інноваційні фонди та інші механізми залучення інвестицій. Їх використання дозволяє підприємствам отримувати додаткові ресурси для реалізації інноваційних ідей та розвитку нових напрямів діяльності.

Слід зазначити, що вибір конкретного джерела фінансування залежить від низки факторів: масштабів підприємства, фінансового стану, галузевої належності, рівня інноваційного ризику та стадії життєвого циклу інноваційного проєкту [8]. Для великих підприємств характерним є використання диверсифікованої структури фінансування, яка поєднує власний капітал, кредитні ресурси та інвестиційні кошти. Для малих і середніх підприємств більш актуальними є гранти, венчурне фінансування та державні програми підтримки.

У сучасних умовах господарювання ефективне управління джерелами фінансування інноваційної діяльності є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Раціональне поєднання

різних форм фінансування дозволяє знизити ризики реалізації інноваційних проєктів, підвищити фінансову стійкість підприємства та забезпечити досягнення стратегічних цілей розвитку.

Відобразимо схематично джерела фінансування інноваційної діяльності підприємства рис. 1.2.

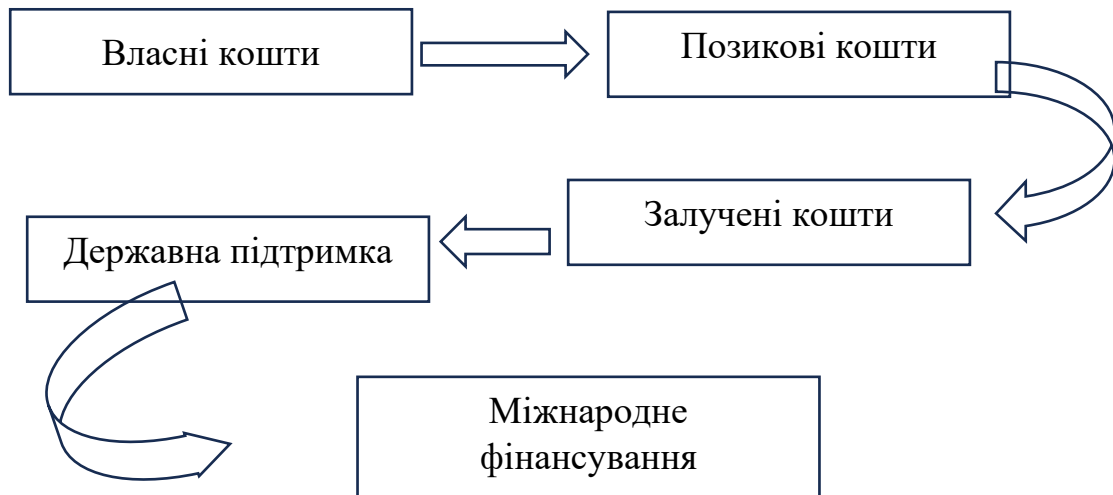

Рис. 1.2. Система джерел фінансування інноваційної діяльності підприємства.

Джерело: сформовано автором.

Отже, фінансування інноваційної діяльності виступає важливою передумовою успішного функціонування підприємства в умовах сучасної економіки. Використання різноманітних джерел та форм фінансування сприяє реалізації інноваційних проєктів, модернізації виробництва, підвищенню конкурентоспроможності та забезпеченню довгострокового економічного зростання підприємства.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Ефективність фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства є одним із ключових елементів оцінювання результативності

інноваційної діяльності, оскільки саме вона визначає ступінь досягнення запланованих економічних ефектів за умов використання обмежених фінансових ресурсів. У сучасних умовах нестабільного економічного середовища, високого рівня ризику та обмеженості інвестиційних ресурсів особливого значення набуває формування комплексних методичних підходів до оцінювання ефективності фінансування інновацій.

У науковій літературі існує значна кількість підходів до визначення ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства. Так, П. А. Стецюк зазначає, що оцінювання ефективності фінансового забезпечення повинно враховувати не лише обсяги залучених ресурсів, а й результативність їх використання для досягнення стратегічних цілей підприємства [2]. На думку І. М. Зеліско, ефективність фінансового забезпечення інноваційного розвитку визначається рівнем збалансованості джерел фінансування, фінансовою стійкістю підприємства та його здатністю генерувати інноваційні результати [3].

Серед основних методичних підходів до оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку виділяють ресурсний, витратний, результативний, інвестиційний та інтегральний підходи [4].

Ресурсний підхід базується на оцінюванні рівня забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами для реалізації інноваційних проєктів. У межах даного підходу аналізуються обсяги власного та залученого капіталу, структура джерел фінансування, коефіцієнти фінансової автономії та ліквідності. Як зазначає Т. М. Халімон, достатність фінансових ресурсів є однією з базових умов успішної реалізації інноваційної стратегії підприємства [5].

Витратний підхід передбачає оцінювання співвідношення між витратами на інноваційну діяльність та отриманими результатами. Він дає змогу визначити економічну доцільність фінансування інноваційних проєктів та оцінити ефективність використання фінансових ресурсів. На думку О. В.

Ареф'євої, раціональне управління інноваційними витратами є важливою складовою підвищення конкурентоспроможності підприємства [6].

Результативний підхід ґрунтується на оцінюванні кінцевих результатів інноваційної діяльності, зокрема прибутку від впровадження інновацій, приросту обсягів реалізації продукції, підвищення продуктивності праці та зниження витрат виробництва. Даний підхід дозволяє оцінити фактичну віддачу від інновацій, проте не завжди відображає ефективність використання фінансових ресурсів [7].

Інвестиційний підхід є одним із найбільш поширених у сучасній економічній науці та базується на використанні системи фінансово-економічних показників, які характеризують доцільність вкладення коштів у інноваційні проєкти. До основних показників належать чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма прибутковості (IRR), індекс рентабельності інвестицій (PI), період окупності інвестицій (PP) [8].

Застосування цих показників дозволяє оцінити доцільність фінансування інноваційних проєктів та визначити рівень їх інвестиційної привабливості.

Важливого значення набуває інтегральний підхід, який поєднує фінансові та нефінансові критерії оцінювання. Зокрема, він враховує рівень інноваційної активності, конкурентоспроможності, технологічного розвитку та кадрового потенціалу підприємства. На думку І. М. Зеліско, комплексне оцінювання забезпечує більш об'єктивне визначення ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку [3].

Для комплексної оцінки ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку доцільно використовувати систему показників, наведену в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Основні показники оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Група показників	Основні показники
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії, фінансового левериджу, ліквідності
Інвестиційна ефективність	NPV, IRR, PI, PP
Інноваційна активність	Частка інноваційної продукції, витрати на НДДКР
Прибутковість	Рентабельність інвестицій, рентабельність активів
Ризики	Рівень інвестиційного та фінансового ризику

Джерело: [2; 3; 5].

Сучасні науковці наголошують на необхідності врахування фактору ризику під час оцінювання ефективності фінансування інновацій. Зокрема, П. А. Стецюк підкреслює, що високий рівень невизначеності інноваційних проєктів вимагає застосування методів прогнозування та сценарного аналізу [2].

Крім фінансових показників, дедалі більшого значення набувають нефінансові критерії оцінювання. До них належать рівень цифровізації підприємства, інноваційний потенціал персоналу, якість управлінських рішень та здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища [5].

Інтегральний підхід передбачає використання узагальнюючих показників, які враховують як фінансові, так і нефінансові аспекти інноваційної діяльності. Він базується на побудові комплексних моделей оцінювання, що включають фінансові коефіцієнти, показники інноваційної активності, рівень ризику та конкурентні переваги підприємства.

Для більш повного розуміння системи оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку доцільно розглянути основні групи показників рис. 1.3.

Рисунок 1.3. Система показників оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Джерело: сформовано автором.

Кожна з наведених груп показників виконує важливу аналітичну функцію та дозволяє сформуванню комплексного уявлення про рівень ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Важливе значення має також аналіз фінансової стійкості підприємства, оскільки саме вона визначає здатність суб'єкта господарювання залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси. До основних показників фінансової стійкості належать коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансового левериджу, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами.

Крім того, у процесі оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку важливо враховувати часовий фактор, оскільки інноваційні проєкти мають довгостроковий характер. Для цього використовується метод дисконтування грошових потоків, який дозволяє привести майбутні доходи та витрати до поточної вартості.

Слід також зазначити, що сучасні підходи до оцінювання ефективності фінансового забезпечення все частіше включають нефінансові критерії, такі як рівень технологічної готовності, інноваційний потенціал персоналу, якість управлінських рішень та рівень цифровізації підприємства. Це пов'язано з тим, що інноваційний розвиток не може бути оцінений виключно через фінансові показники.

Окрему увагу слід приділити ризик-орієнтованому підходу, який передбачає врахування ймовірності втрат при реалізації інноваційних проєктів. Основними видами ризиків є фінансові, інвестиційні, технологічні, ринкові та управлінські. Оцінювання ризиків дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень щодо фінансування інновацій.

Узагальнюючи методичні підходи, можна сформувати комплексну систему оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства, яка включає:

- аналіз джерел фінансування;
- оцінку структури капіталу;
- визначення ефективності інвестицій;
- аналіз фінансової стійкості;
- оцінку інноваційних результатів;
- врахування ризиків та невизначеності.

Таким чином, оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства повинно здійснюватися на основі комплексного підходу, який поєднує фінансові, інвестиційні, інноваційні та ризик-орієнтовані показники. Такий підхід забезпечує об'єктивність результатів аналізу та створює основу для прийняття ефективних управлінських рішень щодо фінансування інноваційної діяльності підприємства.

Отже, методичні підходи до оцінювання ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства формують науково

обґрунтовану базу для підвищення результативності інноваційної діяльності та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ЮНІФАРМА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «Юніфарма»

Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства, як об'єкт дослідження було обрано компанію ТОВ «Юніфарма».

ТОВ «Юніфарма» була заснована у 1992 році. Сьогодні - це сучасна холдингова компанія, яка працює у різних сферах фармацевтичного оптового, роздрібного та медичного бізнесу. Займаючи високі позиції у рейтингах національних фармацевтичних компаній України, Холдинг «Юніфарма» є одним з провідних постачальників фармацевтичної продукції, як власного виробництва, так і продукції інших виробників в Україні й на експортних ринках.

Основні сфери діяльності:

- дистрибуція готових лікарських засобів;
- виробництво готових лікарських засобів;
- експорт лікарських засобів;
- імпорт лікарських засобів та субстанцій;
- роздрібний продаж лікарських засобів;
- надання медичних послуг.

Всі компанії, що входять до складу Холдингу «Юніфарма», сприймаються як єдине ціле, в якому працюють люди і творчо виконують свою роботу в рамках загальних цінностей, корпоративної культури та бізнес-цілей. Кожний співробітник є важливою ланкою у ланцюгу: виробництво – дистрибуція – експорт – роздрібна торгівля – медичні послуги.

Під корпоративним прапором холдингової компанії «Юніфарма» та лозунгом «Labore et zelo» (лат. «Працею та старанністю») працює команда справжніх професіоналів, чисельність яких складає близько 900 співробітників.

Структура холдингу представлена на рис. 2.

Рис. 2.1. Структура компанії «Юніфарма» [87]

Географічне розміщення холдингу охоплює наступні масштаби країн, а саме: Росія, Грузія, Белорусь, Молдова, Азербайджан, Казахстан.

Компанія «Юніфарма» виступає дистриб'ютором фармацевтичної продукції та генеральним дистриб'ютором препаратів ТОВ «Тернофарм» та ТОВ «Мікрофарм».

Впродовж свого існування компанія «Юніфарма» забезпечила собі стійку репутацію надійного та стабільного партнера. Сьогодні «Юніфарма» - це компанія, яка:

- забезпечує фармацевтичною продукцією більше 3000 аптек по всій території України;
- здійснює дистрибуцію продукції, як власного виробництва (більше 120 препаратів), так і виробництва компаній-партнерів (більше 2500 препаратів);

- проводить зовнішньоекономічну діяльність на території країн СНД.

Тернопільська фармацевтична фабрика (ТОВ «Тернофарм»), одне з давно відомих фармацевтичних підприємств України, увійшло до складу холдингу «Юніфарма» у 2000 році. Свою нову назву – ТОВ «Тернофарм» – фабрика отримала безпосередньо від моменту входження до складу холдингу. ТОВ «Тернофарм» впевнено займає гідне місце серед фармацевтичних підприємств України. Асортимент продукції, що випускається, великий: препарати проти кашлю, антисептики, засоби, що застосовуються при захворюваннях серцево-судинної системи, протиревматичні препарати, адаптогени, імуностимулятори, препарати інших фармакологічних груп.

ТОВ «Микрофарм» – найбільший національний виробник фармацевтичної продукції у формі спреїв та аерозолів. Компанія була сформована у 1992 році, а з 2011 року входить до складу холдингу «Юніфарма». Сьогодні в портфелі підприємства знаходяться лікарські препарати різних фармакотерапевтичних груп: препарати для лікування захворювань верхніх дихальних шляхів, антиастматичні засоби, антисептики місцевого застосування, ранозагоюючі та протизапальні препарати, які виготовляються на високотехнологічному сучасному обладнанні з використанням тільки високоякісної сировини та комплектуючих провідних світових виробників.

ТОВ «Столичний медичний альянс» - роздрібна мережа аптек «країна здоров'я» - почала свою діяльність у 2005 році. Тоді роздрібні послуги з продажу лікарських засобів населенню надавали 5 аптек. Сьогодні – це мережа, яка складається з 30 аптек у Києві, Київській області, Дніпродзержинську, що динамічно розвиваються. Роздрібна мережа аптек готова запропонувати більше 5000 найменувань продукції: широкий асортимент ліків, медичних виробів, лікувальної косметики, засобів гігієни, гомеопатії, біологічно активних добавок, сучасних засобів лікування та

профілактики різних захворювань, профілактичних та цілющих фіточаїв і зборів. Професіоналізм колективу, якісний товар, доступні ціни, високий рівень сервісу завоювали довіру й повагу клієнтів. Це дозволяє нам успішно розвиватися і в подальшому підвищувати стандарти якості обслуговування.

У 1999 році до холдингу приєднався і був реорганізований лікувальний заклад – ТОВ «Поліклініка сімейної медицини» – м. Дніпродзержинськ, Дніпропетровської області. Поліклініка надає широкий спектр медичних послуг (більше 400 видів), у штаті якої працюють більше 50 висококваліфікованих спеціалістів.

Підприємство має інфраструктуру, необхідну для забезпечення виробництва

- діючі виробничі цехи
- склади
- лабораторії
- парову котельню
- ремонтно-механічний цех
- склади.

За період із 2004 по 2009 рік у розвиток та модернізацію виробництва інвестовано 115 мільйонів грн.

За останні шість років з 2014 р. по 2020 р. спостерігається значне зниження обсягів виробництва готових лікарських засобів із 133 047 тисяч упаковок до 36 476 тисяч упаковок, що більшою мірою спричинено зміною вимог до споживчої упаковки готових лікарських засобів.

У 2016 році на підприємстві виконано будівельно-монтажні роботи та придбано обладнання на суму 52 мільйони рублів. Також були проведені роботи з модернізації складських приміщень та приведення їх у відповідність до вимог GMP, здійснено дооснащення цеху з виробництва таблетованих препаратів, відділу валідації, відділу контролю якості [33].

До найближчих планів розвитку підприємства входить:

- підвищення рівня інновацій та технологій, що використовуються при розробці та виробництві лікарських засобів;
- технологічна модернізація виробництва, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- скорочення енергоємності та підвищення енергоефективності виробництва;
- підвищення якості, ефективності та безпеки лікарських засобів;
- збільшення надійності прийняття управлінських рішень;
- підтримка системи безперервного навчання та розвитку працівників підприємства [34].

Задля реалізації планів подальшого сталого розвитку підприємства необхідно залучення інвесторів, зміна стратегії розвитку підприємства компанією за умови взаємодії з державними органами виконавчої влади регіону.

Загальна вартість трьох українських фармацевтичних компаній - "Фармак", корпорація "Артеріум" і "Дарниця", які увійшли до рейтингу найбільших фармкомпаній світу The Pharma 1000, становить \$1,6 млрд.

Як повідомила консалтингова фірма Torreya Capital LLC (США), яка підготувала рейтинг, "Фармак", оцінений у \$756 млн, увійшов до списку найбільших фармвиробників Східної Європи, посівши 14-ту позицію з 18-ти. При цьому компанія на 659-й позиції в глобальному рейтингу, тоді як за підсумками 2024 року "Фармак" посідав 529-те місце. Падіння відбулося через глобальне зростання частки "Біофарми", яка здійснює дослідження на основі великих молекул, за рахунок компаній, орієнтованих на малі молекули.

Корпорацію "Артеріум" оцінено в \$483 млн, вона розміщується на 838 позиції.

Фармакологічну компанію "Дарниця" аналітики оцінили в \$360 млн.

У дослідженні наголошується, що "Артеріум" і "Дарниця" в 2024 році не брали участі в рейтингу.

Водночас автори дослідження зазначають, що оцінка трьох українських фармкомпаній "виглядає завищеною, враховуючи ризики".

В таблиці 2.1. наведемо рейтинг фармкомпаній за фінансовими показниками у 2024 році.

Таблиця 2.1

Рейтинг фармкомпаній за фінансовими показниками у 2024 р

Р е й т и н г	Назва компанії	Вид діяльності	Фінансові показники								Загал ьний резу льтат
			Платосп роможні сть		Оборотні сть		Фінансова незалежніс ть		Рента- бельність		
			мі сц е	бал	міс це	бал	міс це	бал	місц е	бал	бал
1	ПрАТ «ФАРМАЦЕ ВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»	Виробництво фармацевтични х препаратів і матеріалів	68	67,0 3	133 1	1,57	262	8,35	731	5,37	82,32
2	ТОВ «ФАРМА СТАРТ»	Виробництво основних фармацевтични х продуктів	25 4	58,7 8	628	6,03	222	8,60	300	8,11	81,51
3	СП «ОПТИМА- ФАРМ, ЛТД»	Оптова торгівля фармацевтични ми товарами	43	68,1 4	842	4,67	985	3,76	898	4,32	80,89
4	ПАТ «ФАРМАК»	Виробництво фармацевтични х препаратів і матеріалів	16 1	62,9 0	107 1	3,22	418	7,36	437	7,24	80,72
5	ТОВ «Юніфарм»	Оптова торгівля фармацевтични ми товарами	90	66,0 5	866	4,52	952	3,97	757	5,21	79,75

Продовження таблиці 2.1

6	ТОВ «ТЕВА УКРАЇНА»	Оптова торгівля фармацевтичн ими товарами	11 1	65,1 2	111 6	2,9 3	591	6,26	801	4,93	79,25
7	ТОВ «СЕРВ'Є УКРАЇНА»	Оптова торгівля фармацевтичн ими товарами	31 4	56,1 2	421	7,3 4	255	8,39	436	7,24	79,09
8	ТОВ «БАДМ»	Оптова торгівля фармацевтичн ими товарами	10 0	65,6 1	885	4,4 0	108 8	3,11	707	5,53	78,64
9	ПАТ «КИЇВСЬКИ Й ВІТАМІННИ Й ЗАВОД»	Виробництво фармацевтичн их препаратів і матеріалів	28 7	57,3 1	746	5,2 8	236	8,51	564	6,43	77,53
1 0	ТОВ «ФАРМАЦЕ ВТИЧНА КОМПАНІЯ «ЗДОРОВ'Я»	Виробництво фармацевтичн их препаратів і матеріалів	94	65,8 7	135 3	1,4 3	725	5,41	854	4,59	77,31

Джерело: побудовано автором на основі статистичної інформації.

Для Харківської області це підприємство має велике значення, оскільки забезпечує понад 900 людей робочими місцями, одна із найбільших платників податків у регіоні. Тому необхідно оцінити інвестиційну привабливість даної компанії, для того щоб можливі інвестори змогли оцінити вигідність вкладення в дане підприємство коштів.

За допомогою запропонованого методу оцінки, ми проведемо оцінку інвестиційної привабливості підприємства, яка включатиме аналіз фінансового стану підприємства, як внутрішнього фактора його інвестиційної привабливості, та враховуватиме вплив обласної інвестиційної привабливості, як зовнішнього фактора.

Використовуючи методику рейтингового агентства «Експерт», ми розглянемо, як відбивається на обраному підприємстві кожна складова

інвестиційного потенціалу та ризику регіону, та зробимо висновки щодо кінцевого впливу інвестиційної привабливості для компанії «Юніфарма». У рамках цієї оцінки, значення всіх аналізованих потенціалів і ризиків порівнюватимуть із середнім значенням для більшої об'єктивності результатів.

В рамках цього дослідження не всі інвестиційні потенціали та ризики можна розглядати, як фактори, здатні вплинути на інвестиційну привабливість підприємства, тому оцінюватимуться лише значні потенціали та ризики. Алгоритм запропонованої методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства представлений на рис. 2.2.

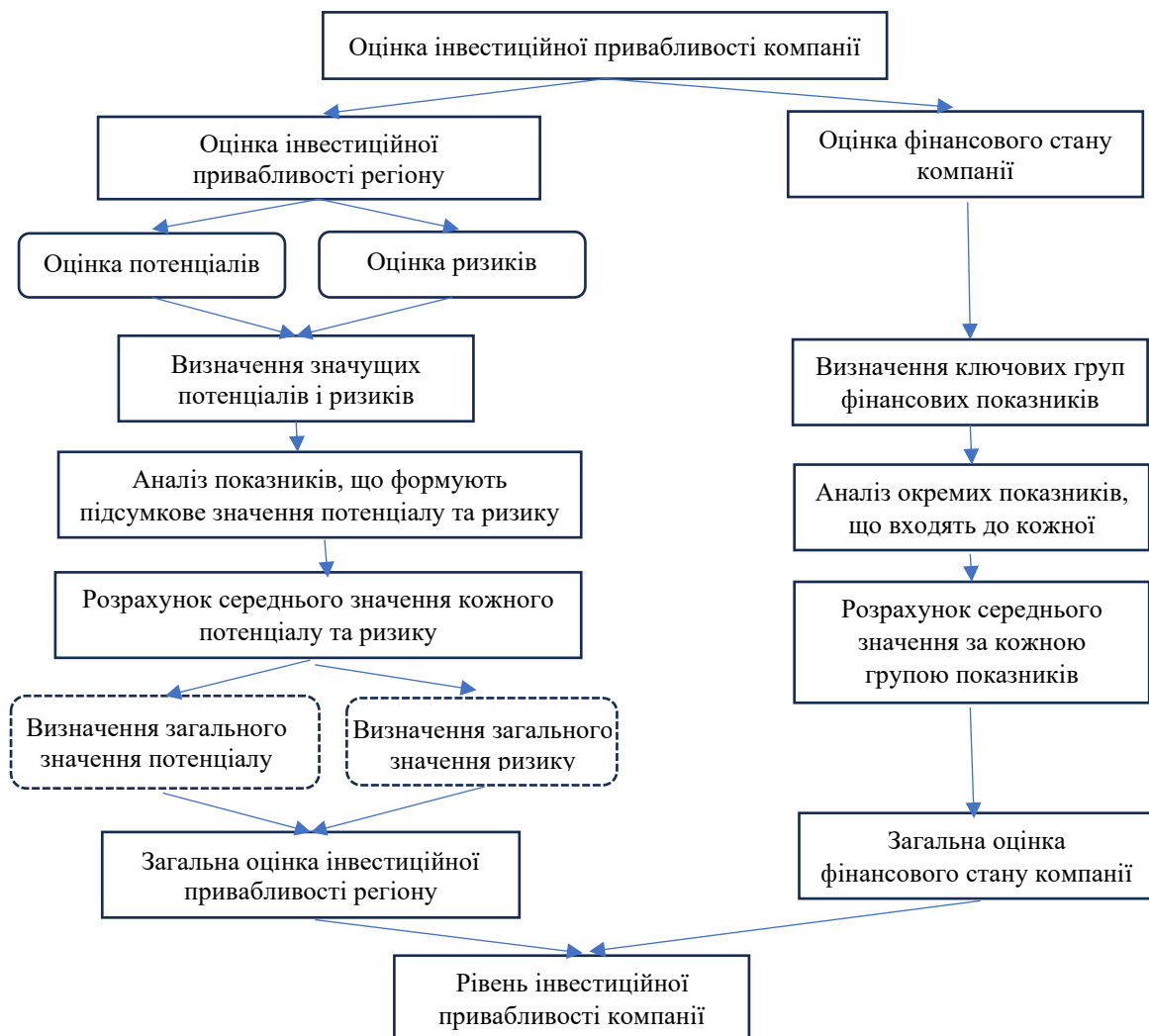

Рис. 2.2. Методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості компанії «Юніфарма» на основі регіональних та фінансово-економічних показників.

Джерело: сформовано автором.

Першим кроком, у межах запропонованого способу оцінки, є виділення значних потенціалів і ризиків, під час оцінки інвестиційної привабливості регіону, і виділення значних груп показників, під час оцінки фінансового становища підприємства.

Слід зазначити, що спочатку буде проведено повну оцінку впливу інвестиційної привабливості регіону на інвестиційну привабливість підприємства, а потім проведено оцінку фінансового стану підприємства.

В рамках методики оцінки, взятої за основу оцінки інвестиційної привабливості регіону, аналізу піддаються 9 видів потенціалів, що входять у кінцеве значення інвестиційного потенціалу регіону, та 6 видів ризиків, що створюють кінцеве значення інвестиційного ризику регіону.

Природно-ресурсний потенціал у загальному вигляді є середньозваженою забезпеченістю балансовими запасами основних видів природних ресурсів, до яких відносяться запаси нафти і газу, запаси вугілля, запаси дорогоцінних металів і каміння та інші. Для аналізованого підприємства, даний потенціал немає значення, оскільки підприємство не належить до видобувним виробництвам, і, оцінюватися нічого очікувати.

Оцінюючи фінансового становища підприємства, як внутрішнього чинника його інвестиційної привабливості, ми виділили такі значущі і підлягають оцінці групи показників

1. показники ліквідності, які є ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, швидкість перетворення яких у кошти відповідає терміну погашення зобов'язань;

2. показники платоспроможності є важливою групою показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, платоспроможність відображає здатність підприємства повністю та в строк погашати свою кредиторську заборгованість, при цьому є однією з ключових ознак сталого фінансового становища підприємства;

3. показники рентабельності - дана група показників демонструє ступінь ефективності роботи підприємства та оцінює ефективність вкладень та використання виробничих ресурсів;

4. показники фінансової стійкості показують здатність підприємства здійснювати фінансування своєї діяльності необхідних обсягах за рахунок власного та позикового капіталу;

5. показники фінансової незалежності підприємства відображають здатність підприємства вчасно погашати свої зобов'язання та можливість продовження нормального функціонування;

6. Показники ділової активності показують швидкість обороту капіталу організації.

Таким чином, нами були виділені значущі фактори, які будуть оцінюватися, в рамках запропонованого методу оцінки інвестиційної привабливості компанії «Юніфарма».

2.2. Аналіз стану та тенденцій розвитку фармацевтичного ринку України

Зазвичай фармацевтичні компанії із топ-10 за рівнем доходів демонструють значну присутність у таких напрямках, як онкологія, імунотерапія та лікування рідкісних захворювань таблиця 2.2. Тож не дивно, що Takeda завоювала своє місце в цьому списку завдяки придбанню Shire, що додало до її великого продуктового портфелю препарати для лікування рідкісних захворювань. Також до топ-10 потрапили компанії, що мають провідні позиції у напрямку створення вакцин, серед яких Novartis та Roche.

Таблиця 2.2

Доходи провідних фармацевтичних компаній світу від реалізації
фармацевтичної продукції у 2023–2025 рр.

№	Компанія	Дохід від продажу фармацевтичної продукції у 2023 р., млрд дол.	Дохід від продажу фармацевтичної продукції у 2024 р., млрд дол.	Дохід від продажу фармацевтичної продукції у 2025 р., прогноз млрд дол.	Темпи збільшення/зменшення доходів у 2025 р. порівняно з 2023 р., %
1	Johnson & Johnson	85,2	88,8	91,0	+2,5
2	Roche	65,4	66,4	68,0	+2,4
3	Pfizer	58,5	63,0	64,5	+2,4
4	Merck & Co	60,1	57,0	58,2	+2,5
5	AbbVie	54,3	56,0	57,5	+2,7
6	AstraZeneca	45,8	54,0	58,0	+7,4
7	Novartis	44,5	50,3	51,5	+2,4
8	Bristol Myers Squibb	45,0	48,3	49,6	+2,7
9	Eli Lilly	34,1	45,0	48,5	+7,8
10	Sanofi	42,6	39,2	43,5	+2,1

Джерело: складено автором на звітів компаній за 2023-2025 р.р.

Важлива роль у фінансовому успіху фармкомпаній також належить новим вдалим лончам. У 2024 р. на тлі значних втрат, пов'язаних із закінченням патентного захисту ключових продуктів компанії, нові лончі стали для Pfizer важливішими, ніж будь-коли.

Тим часом ціновий тиск залишається болючим питанням для фармацевтичної індустрії, проте його значення значно зменшилося порівняно із прогнозами експертів на 2020 р. Це пов'язано перш за все із пандемією COVID-19, яка значно змінила пріоритети у сфері охорони здоров'я в усьому світі.

Наразі глобальна економіка покладає великі сподівання саме на фармацевтичну галузь, яка може витягти нас із виру пандемії. Тож багато компаній із цього рейтингу беруть участь у розробці вакцин та лікарських засобів для боротьби із COVID-19.

Johnson&Johnson за минулий рік продаж фармацевтичної продукції компанії Johnson&Johnson збільшився на 5,8% порівняно із 2023 р. і досягнув

42,2 млрд дол. США. А обсяги продажу медичних виробів скоротилися на 1,7% до 29,63 млрд дол.[93]

Очевидно, що серед лікарських засобів були позиції, що показали значний приріст, були і ті, що пасли задніх минулого року. Так, Stelara — тепер лідер за обсягами продажу у грошовому вираженні серед препаратів компанії — продемонструвала минулого року приріст на рівні 25%, досягнувши 6,3 млрд дол., ставши мегаблокбастером за будь-яким визначенням. Імунотерапія Tremfya, лікарський засіб для терапії раку крові Darzalex та протидіабетичний препарат Imbruvica — кожен продемонстрував впевнений приріст обсягів продажу у грошовому вираженні[93].

Таким чином, фармацевтична група продуктів компанії Johnson&Johnson вже декілька років випереджає за зростанням обсягів продажу у грошовому вираженні аналогічні показники інших підрозділів компанії завдяки тому, що впіймала попутний вітер у сфері онкології та імунології. Однак є і такі препарати, обсяги продажу яких розчарували, зокрема, препарат для терапії раку передміхурової залози Zytiga стикнувся із конкуренцією з боку генериків і не продемонстрував значних успіхів. А Remicade, який потерпав від конкуренції з боку біосимілярів ще у 2023 р., прийняв удар ще від кількох аналогів.

Roche пережила насичений 2024 р. Перша хвиля біосимілярів до трьох її найпродаваніших препаратів — Rituxan, Avastin та Herceptin — вийшла на фармацевтичний ринок у США. Придбання Spark Therapeutics несподівано стало предметом детального вивчення регуляторними органами з антимонопольного контролю. А Управління з контролю за харчовими продуктами та лікарськими засобами США (FDA) завершило рік швидким схваленням Enhertu компаній AstraZeneca та Daiichi Sankyo, який є головною загрозою для препаратів компанії Roche у лікуванні раку молочної залози.

Однак тріумфірат препаратів Roche для лікування онкологічних захворювань приніс 19,86 млрд дол. доходу від продажу. Це сталося попри те,

що поява генеричних копій Rituxan та Herceptin на європейському ринку зумовила зниження продажу приблизно на 30–40% у річному вираженні[93].

Одним із успіхів 2024 р. став препарат для лікування розсіяного склерозу Ocrevus, також відомий як «найуспішніший лонч в історії Roche». Затверджений FDA у березні 2017 р., Ocrevus досяг 3,82 млрд дол. доходу від продажу у 2024 р., продемонструвавши зростання на рівні 57% порівняно з 2023 р. Ще одним драйвером зростання для Roche у 2024 р. став лікарський засіб для терапії гемофілії А Hemlibra, обсяги продажу якого становили 1,44 млрд дол. минулого року. Ще одним новим препаратом компанії, що допоміг компенсувати вплив біосимілярів на продаж компанії, став Tecentriq, обсяги продажу якого збільшилися на 143% порівняно із 2023 р. та досягли 1,93 млрд дол. у 2024 р. Обсяги продажу Herceptin та Avastin у IV кв. 2024 р. продемонстрували двозначні показники зниження у США [93].

Дохід Pfizer зменшився на 4% у 2024 р. і становив 51,7 млрд дол. порівняно з 53,6 млрд дол. у 2023 р. Основними причинами скорочення доходу від продажу компанії стали закінчення строку патентного захисту Lyrica та негативний вплив на обсяги продажу інших препаратів, пов'язаний із виходом на ринок їх генеричних версій. І все-таки Pfizer утримував своє 3-тє місце у рейтингу фармацевтичних компаній за доходом у 2024 р. Дохід від продажу препарату Lyrica, що зазнав генеричного тиску, знизився на 33% у 2024 р. З тих самих причин зменшилися обсяги продажу Enbrel[93].

Доходи від продажу Ibrance зросли на 20%, Eliquis — на 23% та Xeljanz — на 26% завдяки розширенню географічного покриття та показань до застосування. Серед 5 ключових продуктів Pfizer — Vyndaqel, препарат для лікування метастатичного раку молочної залози Ibrance, імунотерапія Xeljanz, антикоагулянт Eliquis і пневмококова вакцина Prevnar — лише Prevnar продемонстрував відставання за обсягами продажу. Втім, компанія вже готує вдосконалену версію вакцини — Prevnar 20, яка буде спрямована на 7 додаткових вірусних штамів[93].

Великою перемогою став лонч у травні 2024 р. препаратів Vyndaqel та Vyndamax, які застосовуються в кардіології. Прогнозується, що ці препарати принесуть компанії більше 1,5 млрд дол. доходу.

У 2024 р. Novartis продовжувала йти до своєї мети — стати топ-компанією у сфері лікарських засобів. Вона розпочала роботу з медичним бізнесом Alcon, але в той же час придбала Xiidra у компанії Shire, щоб збільшити лінійку офтальмологічних препаратів, а також The Medicines Company заради інклізирану — препарату для зниження рівня холестерину.

Минулого року компанія представила 5 нових препаратів з потенціалом блокбастерів: лікування ускладнення при серпоподібно-клітинній анемії Adakveo, препарату для терапії макулярної дегенерації Beovu, терапії розсіяного склерозу Mayzent, препарат проти раку молочної залози Picray та засіб для генної терапії Zolgensma[93].

У 2024 р. обсяги продажу Mayzent становили лише 26 млн дол., що було пов'язано здебільшого із затримками щодо реїмбурсації. Втім ринок препаратів для лікування розсіяного склерозу вже достатньо насичений, ба більше — найближчим часом очікується вихід декількох перспективних продуктів, тому конкуренція тут буде достатньо жорсткою.

Досить конкурентним, але все ж не таким перенасиченим, є ринок препаратів для лікування спінальної м'язової атрофії. Генна терапія для лікування цього захворювання — Zolgensma — стала одним із найдорожчих лікарських засобів у світі. Але це не завадило Zolgensma досягти комерційного успіху. У 2024 р. препарат акумулював 361 млн дол. доходу від продажу.

Тим часом кардіологічний препарат Entresto продемонстрував збільшення доходу від продажу на 71% до 1,73 млрд дол.[93].

Разом із діючою суперзіркою у напрямку імуноонкології — Keytruda, Merck&Co продемонструвала впевнене зростання у 2024 р., досягнувши обсягів продажу на рівні 46,84 млрд дол.

Merck&Co об'єднала продукти для жіночого здоров'я, брендові препарати, що втратили патентний захист, та біосиміляри в рамках нової компанії, що, як планується, буде генерувати близько 6,5 млрд дол. вже у 2020 р.[93].

Минулого року обсяги продажу Keytruda досягли 11,1 млрд дол., що на 55% більше, ніж у 2023 р. Keytruda є на сьогодні продуктом компанії, що найбільше продається, 2-гу позицію посідає препарат для лікування цукрового діабету II типу Januvia, що минулого року приніс 5,52 млрд дол.

Компанія Merck&Co також провідний гравець на полі вакцини. Її анти-ВПЧ-вакцина Gardasil продовжив сходження, і минулого року продемонструвала збільшення обсягів продажу на 19% до 3,7 млрд дол.

GlaxoSmithKline була однією з найуспішніших компаній серед гравців Big Pharma у 2024 р., і значною мірою вона завдячує такому фінансовому успіху вакцині проти оперізувального лишая Shingrix.

З моменту її схвалення у 2023 р. вакцина набула такої популярності, що попит випереджає пропозицію, поки що обмежуючи потенціал зростання. Так, у 2024 р. обсяги продажу вакцини становили 2,3 млрд дол. Відповідаючи на зростаючий попит, GlaxoSmithKline збільшує свої виробничі потужності, будуючи новий біореактор, який має запрацювати у 2024 р.[93].

Інші препарати в продуктовому портфелі компанії характеризувалися стабільними темпами зростання, а напрямок ОТС-препаратів продемонстрував приріст завдяки придбанню підрозділу Pfizer у серпні 2024 р.

Втрата патентного захисту препаратом Advair негативно позначилася на доходах від продажу компанії, але це компенсувало збільшення обсягів продажу Trelegy, Ellipta та Nucala.

Як і інші великі фармацевтичні компанії, GlaxoSmithKline або розглядає або перебуває в процесі виведення певних підрозділів, щоб зосередитися на інноваційних препаратах.

Sanofi пережила досить багато змін у 2024 р., що завершилося розробкою нової стратегії розвитку. Фокус буде зміщено з традиційних для компанії напрямків серцево-судинних захворювань та цукрового діабету, дослідження та розробки для яких будуть припинені. Натомість R&D-дослідження будуть подвоєні в інших напрямках. Також компанія планує посилити свою присутність у напрямку лікування рідкісних захворювань[93].

Крім того, Sanofi планує скорочувати витрати — приблизно на 2 млрд євро до 2022 р. Наприкінці 2024 р. керівництво Sanofi повідомило про досягнення економії на рівні 600 млн євро в 2024 р.

Одним із ключових драйверів зростання, який, як очікується, може приносити до 10 млрд євро на рік, є препарат Dupixent, що застосовується при atopічному дерматиті. Ще однією перемогою стало схвалення препарату Sarclisa для лікування множинної мієломи, що стало першим упродовж десятиліття схваленням онкологічного препарату для Sanofi.

Тим часом компанія також працювала над відновленням партнерства з Regeneron. У грудні 2024 р. компанії домовилися розділити права на Praluent та Kevzara, щоб Sanofi могла зосередитися на Dupixent, але тепер, коли Kevzara проходить дослідження щодо ефективності лікування при COVID-19, було прийнято рішення відмовитися від розділу прав.

Вперше за багато років продаж блокбастеру Humira компанії AbbVie дав тріщину під тиском біосимілярів, що вийшли на європейський фармацевтичний ринок у 2024 р. Однак майбутнє AbbVie виглядає не менш оптимістично завдяки мегазлиттю з Allergan та двом багатообіцяючим лончам.[93].

Компанія AbbVie отримала 33,27 млрд дол. доходу у 2024 р. завдяки все ще досить стабільному продажу Humira та препаратів для лікування раку крові Imbruvica та Venclexta. Обсяги продажу Humira в Європі зменшилися на 31,1% до 4,3 млрд дол., що було пов'язано з виходом на ринок біосимілярів та

агресивною політикою дисконтування. Світовий продаж препарату становив 19,17 млрд дол., що на 4% більше, ніж у 2023 р.

Причини успіху компаній у 2025 році стали:

Eli Lilly стала одним із головних лідерів світового фармацевтичного ринку завдяки високому попиту на препарати для лікування діабету та ожиріння. Значне зростання продажів забезпечили інноваційні препарати нового покоління, які користуються великим попитом у США та країнах Європи.

AstraZeneca демонструє високі темпи розвитку завдяки активним інвестиціям у біотехнології, онкологічні препарати та інноваційні методи лікування рідкісних захворювань. Важливим фактором стало розширення присутності компанії на ринках Азії та Латинської Америки.

Johnson & Johnson залишається світовим лідером за обсягом доходів завдяки диверсифікованому портфелю лікарських засобів, значним витратам на науково-дослідні розробки та стабільній ринковій позиції. Компанія активно впроваджує інновації та інвестує у розвиток біофармацевтичного напрямку.

AbbVie забезпечує зростання завдяки успішній комерціалізації нових препаратів у галузі імунології та онкології. Компанія активно компенсує зниження доходів від окремих продуктів шляхом розширення інноваційного портфеля.

Bristol Myers Squibb зміцнює свої позиції завдяки високій ефективності інноваційних лікарських засобів у сфері онкології та серцево-судинних захворювань.

Аналіз діяльності провідних фармацевтичних компаній світу у 2025 році свідчить, що найбільш успішними є підприємства, які активно інвестують кошти у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, розробку інноваційних лікарських засобів і цифровізацію бізнес-процесів. Найвищі темпи зростання доходів демонструють Eli Lilly та AstraZeneca, що

пояснюється успішним впровадженням інноваційних препаратів та ефективною стратегією інноваційного розвитку. Це підтверджує, що фінансове забезпечення інноваційної діяльності є одним із ключових факторів формування конкурентних переваг та довгострокового економічного зростання підприємств фармацевтичної галузі.

2.3. Оцінка системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства

Фінансове забезпечення інноваційної діяльності є ключовим елементом розвитку фармацевтичного підприємства, оскільки саме воно визначає можливості впровадження нових лікарських засобів, технологій виробництва, модернізації обладнання та розширення науково-дослідних робіт. Для підприємства «Юніфарм» система фінансування інновацій формується під впливом як внутрішніх джерел (прибуток, амортизаційні відрахування), так і зовнішніх (кредити, партнерські інвестиції, грантові програми).

У структурі фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства домінуючу роль, як правило, відіграють власні кошти. Це пояснюється прагненням мінімізувати фінансові ризики та зберегти контроль над стратегічно важливими розробками. Власні фінансові ресурси «Юніфарм» спрямовуються на проведення прикладних досліджень, оновлення виробничих ліній, сертифікацію продукції відповідно до міжнародних стандартів GMP, а також на впровадження цифрових рішень у систему управління якістю.

Водночас, аналіз системи фінансування інновацій показує наявність певної залежності від внутрішніх джерел, що може обмежувати темпи інноваційного розвитку. Умови фармацевтичного ринку вимагають значних інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), які часто перевищують можливості самофінансування. У зв'язку з цим

підприємство частково використовує зовнішні джерела фінансування, зокрема коротко- та середньострокові банківські кредити, а також партнерські програми співпраці з постачальниками технологій та науковими установами.

Окрему роль у формуванні інноваційного потенціалу відіграє реінвестування прибутку. Частина чистого фінансового результату спрямовується на модернізацію виробничої бази та впровадження нових технологічних процесів. Такий підхід забезпечує поступовий, але стабільний розвиток інноваційної діяльності без надмірного збільшення фінансових ризиків.

Разом із тим, система фінансового забезпечення «Юніфарм» має низку обмежень. Серед основних проблем можна виділити недостатню диверсифікацію джерел фінансування, обмежений доступ до довгострокових інвестиційних ресурсів та низький рівень залучення міжнародних грантових програм. Це знижує можливості підприємства щодо масштабування інноваційних проєктів і впровадження радикальних інновацій.

З метою підвищення ефективності фінансового забезпечення інноваційної діяльності доцільним є впровадження наступних заходів: диверсифікація джерел фінансування за рахунок залучення інвестиційних фондів та міжнародних програм підтримки фармацевтичних інновацій; розвиток державно-приватного партнерства; активізація співпраці з венчурним капіталом; а також формування внутрішнього інноваційного фонду підприємства для цільового фінансування перспективних розробок.

Для оцінки рівня фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства розглянемо структуру джерел фінансування інноваційних витрат таб. 2.3.

Таблиця 2.3

Структура фінансування інноваційної діяльності

Джерело фінансування	Сума, тис. грн	Частка, %
Власні кошти (прибуток + амортизація)	18 500	62,7
Банківські кредити	6 200	21,0
Партнерські інвестиції	3 100	10,5
Гранти та інші джерела	1 700	5,8
Разом	29 500	100

Джерело: складено автором.

2. Коефіцієнт самофінансування інноваційної діяльності

$$K_{sf} = \frac{\text{Загальний обсяг фінансування}}{\text{Власні кошти}}$$

$$K_{sf} = \frac{29500}{18500} = 0,627$$

Як бачимо, рівень самофінансування становить 62,7%, що свідчить про домінування внутрішніх джерел та помірну фінансову автономію інноваційної діяльності.

3. Коефіцієнт залучення зовнішніх джерел

$$K_{ext} = \frac{\text{Загальний обсяг}}{\text{Зовнішні джерела}}$$

$$K_{ext} = \frac{6200+3100+1700}{29500} = 0,373$$

Зовнішні джерела становлять 37,3%, що є середнім рівнем диверсифікації фінансування.

4. Частка інноваційних витрат у загальних витратах підприємства

Загальні витрати підприємства: 95 000 тис. грн

Інноваційні витрати: 29 500 тис. грн

$$K_{innov} = \frac{29500}{95000} = 0,311$$

Як бачимо інноваційна активність становить 31,1% витрат, що є достатньо високим показником для фармацевтичного підприємства.

Отримані результати свідчать, що система фінансового забезпечення інноваційної діяльності «Юніфарм» характеризується:

- переважанню власних джерел фінансування (62,7%);
- обмеженою, але наявною диверсифікацією зовнішніх ресурсів (37,3%);
- достатньо високою часткою інноваційних витрат (31,1%) у структурі витрат підприємства.

На основі розрахункових даних побудовано структуру джерел фінансування інноваційної діяльності підприємства рис.2.3.

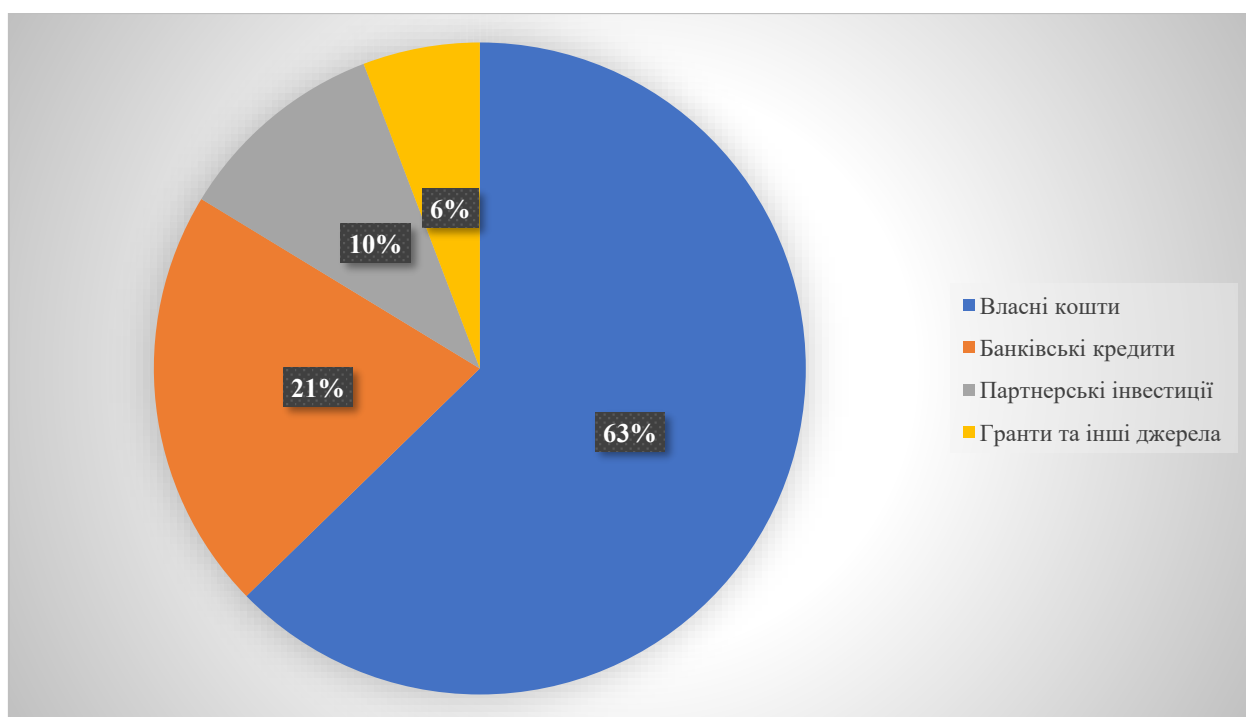

Рис. 2.3. Діаграма структуру джерел фінансування інноваційної діяльності підприємства «Юніфарм».

Джерело: побудовано автором.

Переважання власних коштів свідчить про високий рівень фінансової автономії інноваційної діяльності, але одночасно — про недостатню диверсифікацію зовнішнього фінансування, що обмежує масштабування інноваційних проєктів.

Таблиця 2.4

Порівняння з середньогалузевими показниками (фармацевтична галузь)

Показник	«Юніфарм»	Середньогалузевий рівень	Відхилення
Частка власних коштів	62,7%	45–55%	+7,7–17,7 п.п.
Частка кредитів	21,0%	25–30%	-4–9 п.п.
Частка грантів	5,8%	10–15%	-4,2–9,2 п.п.
Частка інвестицій	10,5%	15–20%	-4,5–9,5 п.п.

Джерело: розраховано автором.

Підприємство «Юніфарм» має вищу залежність від внутрішніх ресурсів, ніж середньогалузеві компанії, та недостатньо використовує грантові й інвестиційні механізми, які активно застосовуються у фармацевтичному секторі ЄС.

На основі проведеного дослідження побудуємо SWOT-аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарм» табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

SWOT-аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарм»

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
- Висока частка самофінансування (62,7%) - Фінансова стабільність за рахунок внутрішніх ресурсів - Контроль над інноваційними проектами - Менша залежність від кредитних ризиків	- Недостатня диверсифікація джерел фінансування - Обмежений доступ до довгострокового капіталу - Низька участь у міжнародних грантових програмах - Повільні темпи масштабування інновацій
<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
- Залучення грантів Horizon Europe та фармпрограми ЄС. - Розвиток державно-приватного партнерства - Використання венчурного капіталу - Розширення міжнародної співпраці	- Зростання вартості кредитних ресурсів - Посилення конкуренції у фармацевтичній галузі - Валютні ризики при зовнішньому фінансуванні - Висока вартість інноваційних досліджень

Джерело: сформовано автором.

Розширений аналіз підтверджує, що фінансова модель інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарм» є консервативною та внутрішньо орієнтованою. Вона забезпечує стабільність, однак не дозволяє у повній мірі реалізувати потенціал масштабних інноваційних проєктів.

Найбільш критичним обмеженням є недостатнє залучення зовнішніх інвестиційних та грантових ресурсів, що знижує конкурентоспроможність підприємства на міжнародному фармацевтичному ринку.

Отже, система фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства «Юніфарм» характеризується переважанням внутрішніх джерел фінансування та поступовим залученням зовнішніх ресурсів. Її подальший розвиток потребує розширення фінансових інструментів та підвищення інвестиційної привабливості інноваційних проєктів, що дозволить забезпечити конкурентоспроможність підприємства на фармацевтичному ринку.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку підприємства

В умовах посилення конкуренції на фармацевтичному ринку України та зростання ролі інновацій у забезпеченні довгострокової конкурентоспроможності підприємств особливого значення набуває формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку. Для підприємств фармацевтичної галузі інноваційна діяльність є одним із ключових чинників забезпечення стійких ринкових позицій, оскільки саме впровадження нових технологій, розробка сучасних лікарських засобів, удосконалення виробничих процесів та впровадження цифрових рішень дозволяють підвищити ефективність діяльності та забезпечити відповідність міжнародним стандартам якості.

Проведене у другому розділі дослідження показало, що ТОВ «Юніфарма» функціонує в умовах динамічного розвитку фармацевтичного ринку та має потенціал для подальшого впровадження інноваційних рішень. Водночас реалізація інноваційних проєктів потребує наявності достатнього обсягу фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на проведення науково-дослідних робіт, модернізацію виробничого обладнання, розробку нових продуктів та вдосконалення системи управління підприємством.

Фінансовий потенціал інноваційного розвитку підприємства доцільно розглядати як сукупність фінансових ресурсів, джерел їх формування та механізмів управління ними, які забезпечують можливість фінансування інноваційних процесів та досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства. На відміну від загального фінансового потенціалу, фінансовий

потенціал інноваційного розвитку орієнтований на створення умов для впровадження інновацій та формування додаткової вартості за рахунок використання сучасних технологій.

Основними складовими фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма» є власні фінансові ресурси, залучений капітал, позикові кошти, інвестиційні надходження, державна підтримка та грантове фінансування. Кожен із зазначених елементів має власні особливості формування та використання, а також різний ступінь впливу на реалізацію інноваційних проєктів підприємства таб. 3.1.

Таблиця 3.1

Складові фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма»

Складова	Джерело формування	Значення для інноваційного розвитку
Власний капітал	Чистий прибуток, резерви	Забезпечення фінансової незалежності
Амортизаційні відрахування	Основні засоби	Модернізація виробництва
Позикові ресурси	Банківські кредити	Реалізація масштабних проєктів
Інвестиційні ресурси	Інвестори, фонди	Розширення інноваційної діяльності
Грантові кошти	Міжнародні програми	Підтримка досліджень та розробок

Джерело: складено автором.

Особливу роль у формуванні фінансового потенціалу відіграє власний капітал підприємства, оскільки саме він є найбільш стабільним джерелом фінансування інноваційної діяльності. Використання власних коштів дозволяє підприємству уникнути додаткових фінансових ризиків, пов'язаних із залученням позикового капіталу, та забезпечує більшу гнучкість у прийнятті управлінських рішень щодо реалізації інноваційних проєктів.

Водночас сучасні умови господарювання вимагають диверсифікації джерел фінансування інноваційної діяльності. Практика провідних

фармацевтичних компаній свідчить, що найбільш ефективною є модель змішаного фінансування, яка передбачає поєднання власних і залучених ресурсів. Такий підхід дозволяє не лише збільшити обсяг доступних фінансових ресурсів, але й знизити ризики, пов'язані з реалізацією інноваційних проєктів.

Важливим напрямом формування фінансового потенціалу ТОВ «Юніфарма» є активізація роботи із залучення грантових коштів та участь у міжнародних програмах підтримки інноваційної діяльності. Для підприємств фармацевтичної галузі особливий інтерес становлять програми фінансування наукових досліджень, розробки нових лікарських препаратів та впровадження сучасних технологій виробництва. Залучення грантових ресурсів дозволяє суттєво знизити фінансове навантаження на підприємство та забезпечити реалізацію перспективних інноваційних проєктів.

З метою систематизації процесу формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма» пропонуємо використовувати алгоритм, наведений на рисунку 3.1.

Алгоритм формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма»

Рис. 3.1. Алгоритм формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма»

Джерело: розроблено автором.

Запропонований алгоритм дозволяє забезпечити системний підхід до формування фінансового потенціалу підприємства та створити передумови для ефективного фінансування інноваційної діяльності. Його використання сприятиме підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами та забезпеченню стабільного розвитку ТОВ «Юніфарма» в довгостроковій перспективі.

Важливою умовою ефективного формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку є забезпечення оптимальної структури джерел фінансування. Надмірна залежність від одного джерела фінансових ресурсів може призвести до зростання фінансових ризиків та зниження стійкості підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Саме тому для ТОВ «Юніфарма» доцільним є використання комплексного підходу до формування фінансових ресурсів, який передбачає поєднання внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування.

У сучасних умовах розвитку фармацевтичного ринку особливого значення набуває використання механізмів фінансового планування інноваційної діяльності. Фінансове планування дозволяє визначити необхідний обсяг ресурсів для реалізації інноваційних проєктів, оцінити можливості їх залучення та розробити ефективну систему контролю за використанням коштів. Відсутність належного фінансового планування часто стає причиною недостатнього фінансування перспективних інноваційних розробок або неефективного використання наявних ресурсів.

Для підвищення ефективності формування фінансового потенціалу ТОВ «Юніфарма» доцільно впровадити систему стратегічного фінансового планування інноваційної діяльності, яка повинна включати прогнозування потреб у фінансових ресурсах, визначення джерел їх покриття, оцінювання можливих ризиків та розроблення заходів щодо їх мінімізації.

Одним із перспективних напрямів нарощування фінансового потенціалу підприємства є реінвестування частини чистого прибутку в інноваційну діяльність. Такий підхід забезпечує формування стабільного внутрішнього джерела фінансування, яке не потребує залучення додаткових зовнішніх ресурсів. Крім того, реінвестування прибутку сприяє підвищенню інвестиційної привабливості підприємства та зміцненню його фінансової незалежності.

Не менш важливим напрямом є використання амортизаційних відрахувань як джерела фінансування оновлення виробничих потужностей. У фармацевтичній галузі технологічне оновлення обладнання є необхідною умовою забезпечення високої якості продукції та відповідності міжнародним стандартам GMP. Відповідно, ефективне використання амортизаційного фонду дозволяє підтримувати високий рівень технічного оснащення підприємства без суттєвого збільшення фінансового навантаження.

З огляду на тенденції розвитку світового фармацевтичного ринку важливим резервом нарощування фінансового потенціалу є співпраця з інституційними інвесторами. Інвестиційні фонди, венчурні компанії та міжнародні фінансові організації можуть виступати джерелом довгострокових фінансових ресурсів для реалізації масштабних інноваційних проєктів. Особливо актуальним є залучення інвестицій для фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які потребують значних фінансових витрат та характеризуються тривалим періодом окупності.

З метою підвищення ефективності формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма» пропонується реалізувати комплекс заходів, наведених у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Заходи щодо формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма»

Напрямок удосконалення	Зміст заходу	Очікуваний результат
Реінвестування прибутку	Спрямування частини чистого прибутку на інноваційні проєкти	Збільшення внутрішніх фінансових ресурсів
Оптимізація витрат	Скорочення непродуктивних витрат	Вивільнення коштів для інновацій
Грантове фінансування	Участь у міжнародних програмах підтримки	Додаткове фінансування НДДКР
Інвестиційне партнерство	Залучення стратегічних інвесторів	Розширення фінансових можливостей
Цифровізація управління	Впровадження цифрових фінансових інструментів	Підвищення ефективності управління ресурсами

Джерело: розроблено автором.

Наведені заходи дозволяють створити більш стійку систему фінансового забезпечення інноваційної діяльності та підвищити здатність підприємства адаптуватися до змін ринкового середовища. Особливого значення набуває диверсифікація джерел фінансування, яка забезпечує зниження ризику нестачі фінансових ресурсів та створює передумови для стабільної реалізації інноваційних проєктів.

Для наочного відображення взаємозв'язку між джерелами фінансування та результатами інноваційної діяльності пропонується модель формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку підприємства (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Модель формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма».

Запропонована модель демонструє циклічний характер процесу формування фінансового потенціалу, за якого результати інноваційної діяльності стають джерелом подальшого розвитку підприємства. Такий підхід відповідає принципам сталого розвитку та забезпечує довгострокову фінансову стабільність суб'єкта господарювання.

Таким чином, формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма» повинно здійснюватися на основі комплексного використання внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування, стратегічного фінансового планування, диверсифікації фінансових ресурсів та активного залучення інвестиційних коштів. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню фінансової стійкості підприємства, створенню необхідних умов для впровадження інновацій та зміцненню його конкурентних позицій на фармацевтичному ринку України.

3.2. Удосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма»

Ефективне функціонування підприємств фармацевтичної галузі в сучасних умовах значною мірою залежить від здатності забезпечувати безперервний інноваційний розвиток. Впровадження нових технологій, створення сучасних лікарських засобів, удосконалення виробничих процесів та адаптація до міжнародних стандартів якості потребують значних фінансових ресурсів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання вдосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності підприємства як важливої складової його стратегічного розвитку.

Проведена у другому розділі оцінка системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма» дозволила встановити, що підприємство має достатній потенціал для реалізації інноваційних проєктів, проте існуюча система фінансування потребує подальшого вдосконалення.

Основними проблемами залишаються обмеженість власних фінансових ресурсів, недостатній рівень диверсифікації джерел фінансування, висока вартість кредитних ресурсів та недостатнє використання альтернативних фінансових інструментів.

Слід зазначити, що інноваційна діяльність у фармацевтичній галузі характеризується підвищеним рівнем ризику та значною тривалістю інвестиційного циклу. Від моменту виникнення інноваційної ідеї до її комерційної реалізації може пройти кілька років, що обумовлює необхідність використання довгострокових джерел фінансування та формування ефективної системи управління фінансовими ризиками.

У сучасній економічній практиці фінансування інноваційної діяльності здійснюється за рахунок власних, залучених та позикових коштів. Водночас досвід провідних фармацевтичних компаній свідчить про доцільність використання комбінованої моделі фінансування, яка забезпечує оптимальне співвідношення між вартістю фінансових ресурсів, рівнем ризику та можливостями реалізації інноваційних проєктів.

Для ТОВ «Юніфарма» одним із ключових напрямів удосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності є диверсифікація джерел фінансування. Такий підхід дозволить зменшити залежність підприємства від окремих джерел фінансових ресурсів та підвищити стійкість інноваційного розвитку в умовах нестабільного економічного середовища.

Таблиця 3.3

Оцінка перспективних джерел фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма»

Джерело фінансування	Переваги	Недоліки	Перспективність використання
Власні кошти	Фінансова незалежність	Обмеженість ресурсів	Висока
Банківські кредити	Швидкість залучення	Висока вартість	Середня
Грантове фінансування	Безповоротний характер	Конкурсний відбір	Висока

Венчурний капітал	Значні інвестиційні можливості	Часткова втрата контролю	Висока
Лізинг	Оновлення обладнання	Довгострокові зобов'язання	Середня

Джерело: складено автором.

Наведені дані свідчать про те, що найбільш перспективними напрямками фінансування інноваційної діяльності підприємства є використання власних фінансових ресурсів, залучення грантового фінансування та співпраця з інвестиційними фондами. Застосування зазначених інструментів дозволяє не лише збільшити обсяг фінансових ресурсів, але й мінімізувати ризики, пов'язані з реалізацією інноваційних проєктів.

Особливу увагу доцільно приділити можливостям залучення міжнародних грантів та програм підтримки інновацій. Після інтеграції України до європейського науково-дослідного простору для вітчизняних підприємств відкриваються додаткові можливості участі у міжнародних проєктах, спрямованих на розвиток інноваційної діяльності. Для ТОВ «Юніфарма» участь у таких програмах може стати важливим джерелом фінансування розробки нових лікарських засобів та впровадження сучасних технологій виробництва.

Одним із сучасних інструментів фінансування інновацій є венчурний капітал. Венчурні інвестори, як правило, орієнтуються на фінансування високоризикових проєктів із високим потенціалом прибутковості. Для підприємств фармацевтичної галузі цей механізм є особливо актуальним, оскільки дозволяє залучати значні обсяги фінансових ресурсів без необхідності отримання банківських кредитів.

З метою систематизації процесу фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма» пропонується впровадження удосконаленого механізму фінансового забезпечення інноваційних проєктів, схема якого представлена на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Механізм фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма»

Джерело: розроблено автором.

Запропонований механізм передбачає створення на підприємстві спеціального інноваційного фонду, який акумулюватиме фінансові ресурси з різних джерел та забезпечуватиме їх цільове використання для реалізації інноваційних проектів. Формування такого фонду сприятиме підвищенню прозорості фінансування інноваційної діяльності та забезпеченню більш ефективного контролю за використанням коштів.

У сучасних умовах функціонування фармацевтичних підприємств особливого значення набуває формування гнучкої системи фінансування інноваційної діяльності, яка дозволяє оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати стабільне фінансування перспективних проектів. Враховуючи високу капіталомісткість фармацевтичних досліджень та тривалий період окупності інноваційних

розробок, підприємству доцільно використовувати комплексний підхід до фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

Одним із ключових напрямів удосконалення механізмів фінансування є впровадження системи управління інноваційним портфелем підприємства. Така система передбачає розподіл інноваційних проєктів за рівнем ризику, обсягом необхідних інвестицій та очікуваним економічним ефектом. Це дозволяє більш раціонально використовувати фінансові ресурси та забезпечувати пріоритетне фінансування найбільш перспективних напрямів розвитку.

Важливою складовою вдосконалення механізму фінансування є підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів. Для цього ТОВ «Юніфарма» доцільно впровадити систему бюджетування інноваційної діяльності, яка забезпечить планування витрат на всіх етапах реалізації інноваційних проєктів та дозволить здійснювати постійний контроль за використанням фінансових ресурсів.

Крім того, одним із перспективних напрямів є створення системи партнерського фінансування інноваційних проєктів. Співпраця з науково-дослідними установами, університетами, інвестиційними фондами та міжнародними організаціями дозволяє суттєво розширити фінансові можливості підприємства та знизити ризики реалізації інноваційних проєктів.

Для підвищення ефективності фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма» пропонується реалізувати комплекс заходів, наведених у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Напрями удосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма»

Напрямок удосконалення	Основні заходи	Очікуваний результат
Диверсифікація джерел фінансування	Розширення структури фінансових ресурсів	Зниження фінансових ризиків
Залучення грантових програм	Участь у міжнародних конкурсах та проєктах	Додаткові фінансові ресурси

Розвиток інвестиційного партнерства	Співпраця з інвестиційними фондами	Збільшення обсягів інвестицій
Бюджетування інноваційної діяльності	Контроль та планування витрат	Підвищення ефективності використання коштів
Управління ризиками	Моніторинг інноваційних ризиків	Мінімізація фінансових втрат
Цифровізація фінансового менеджменту	Автоматизація фінансового планування	Підвищення оперативності управління

Джерело: розроблено автором.

Запропоновані заходи спрямовані на формування сучасної системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства та відповідають актуальним тенденціям розвитку фармацевтичного ринку. Їх реалізація дозволить підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами та забезпечити стабільне фінансування інноваційних проєктів.

Враховуючи необхідність використання різних джерел фінансування, доцільним є впровадження моделі змішаного фінансування інноваційних проєктів, яка представлена на рисунку 3.4.

Рис. 3.4. Модель змішаного фінансування інноваційних проєктів ТОВ «Юніфарма»

Джерело: розроблено автором.

Перевагою запропонованої моделі є забезпечення збалансованого використання фінансових ресурсів та зниження залежності підприємства від окремих джерел фінансування. Крім того, використання грантових коштів та державної підтримки дозволяє частково компенсувати високий рівень ризику, характерний для інноваційної діяльності у фармацевтичній галузі.

З метою оцінювання ефективності запропонованих заходів було проведено прогнозний аналіз можливих результатів їх впровадження. Передбачається, що використання змішаної моделі фінансування дозволить збільшити загальний обсяг ресурсів, спрямованих на інноваційний розвиток підприємства, підвищити частку інноваційних проєктів та забезпечити зростання конкурентоспроможності ТОВ «Юніфарма».

Таблиця 3.5

Прогнозні результати впровадження удосконаленого механізму фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма»

Показник	Поточне значення	Прогнозне значення	Відхилення, %
Обсяг фінансування інноваційної діяльності, млн грн	10,0	14,0	+40,0
Частка інноваційних витрат у загальному бюджеті, %	12,0	18,0	+50,0
Частка зовнішніх джерел фінансування, %	20,0	35,0	+75,0
Рентабельність інноваційних проєктів, %	14,0	20,0	+42,9
Кількість інноваційних проєктів	5	8	+60,0

Джерело: розраховано автором.

Результати прогнозних розрахунків свідчать про доцільність впровадження запропонованих заходів. Зокрема, очікується збільшення обсягу фінансування інноваційної діяльності на 40 %, зростання частки інноваційних витрат у структурі бюджету підприємства до 18 %, а також підвищення рентабельності інноваційних проєктів до 20 %. Це створить сприятливі умови для прискорення інноваційного розвитку підприємства та зміцнення його позицій на фармацевтичному ринку.

Таким чином, удосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Юніфарма» повинно базуватися на принципах диверсифікації джерел фінансування, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, активного залучення інвестицій та використання сучасних фінансових інструментів. Запропонований механізм фінансового забезпечення інноваційної діяльності дозволить забезпечити стабільне фінансування інноваційних проєктів, підвищити результативність інноваційної діяльності та створити необхідні передумови для довгострокового розвитку підприємства.

3.3. Розробка стратегії фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства

У сучасних умовах динамічного розвитку фармацевтичного ринку України інноваційна діяльність підприємств стає ключовим фактором їх конкурентоспроможності. Для підприємства ТОВ «Юніфарма» забезпечення стабільного інноваційного розвитку неможливе без формування ефективної стратегії фінансового забезпечення.

Стратегія фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства являє собою систему довгострокових цілей, принципів, методів та інструментів формування, розподілу й використання фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію інноваційних проєктів.

Основною метою такої стратегії є:

- забезпечення достатнього рівня фінансування інновацій;
- підвищення ефективності використання фінансових ресурсів;
- мінімізація фінансових ризиків інноваційної діяльності.

Для фармацевтичних підприємств це особливо актуально, оскільки інновації пов'язані з високими витратами на дослідження, розробку та сертифікацію продукції.

На основі проведеного аналізу діяльності ТОВ «Юніфарма» можна визначити такі ключові характеристики:

- домінування власних коштів у фінансуванні діяльності;
- обмежене використання інструментів зовнішнього фінансування;
- недостатня диверсифікація джерел фінансування інновацій;
- залежність від поточних фінансових результатів.

Це свідчить про необхідність переходу до більш гнучкої та стратегічно орієнтованої моделі фінансування інновацій.

Для підвищення ефективності інноваційного розвитку підприємству доцільно реалізувати такі стратегічні напрями:

1. Диверсифікація джерел фінансування

Передбачає поєднання різних джерел:

- власний прибуток;
- банківські кредити;
- інвестиції;
- грантове фінансування;
- венчурний капітал.

2. Активізація залучення інвестицій

Доцільно розробити інвестиційні проєкти; підвищити інвестиційну привабливість підприємства; забезпечити прозорість фінансової звітності.

3. Використання державних та міжнародних програм.

Для фармацевтичної галузі актуальними є:

- державні інноваційні програми;
- гранти ЄС;
- фінансування наукових досліджень.

4. Розробка моделі фінансового забезпечення інновацій

Запропонована модель включає три основні блоки таблиця 3.6.

Таблиця 3.6

Модель фінансового забезпечення інновацій

Блок	Характеристика
Формування ресурсів	Власні, позикові, інвестиційні джерела
Розподіл ресурсів	Інноваційні проєкти, НДДКР
Контроль та оцінка	Моніторинг ефективності

5. Оцінка ефективності стратегії.

Для оцінювання ефективності фінансового забезпечення інновацій пропонується використовувати такі показники:

- рентабельність інноваційних проєктів;
- рівень інноваційної активності;
- коефіцієнт фінансування інновацій;

- термін окупності інновацій.

Таблиця 3.7

Показники ефективності

Показник	До впровадження	Після впровадження
Частка інновацій у доходах	низька	зростає
Обсяг фінансування інновацій	обмежений	диверсифікований
Рентабельність	нестабільна	підвищується

6. Очікувані результати впровадження стратегії.

Реалізація запропонованої стратегії дозволить:

- забезпечити стабільне фінансування інновацій;
- підвищити конкурентоспроможність підприємства;
- скоротити фінансові ризики;
- збільшити прибутковість діяльності.

Для ТОВ «Юніфарма» це означатиме посилення позицій на фармацевтичному ринку та розширення асортименту інноваційної продукції.

Рис. 3.5. Стратегія фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Джерело: розроблено автором для ТОВ «Юніфарм»

На рисунку 3.5 запропонована стратегія фінансового забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «Юніфарма», яка відображає комплексний підхід до формування, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проєктів підприємства. Основною метою стратегії є забезпечення сталого інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом оптимізації структури фінансування інноваційної діяльності.

Стратегія базується на принципах фінансової стійкості, ефективності використання ресурсів, інноваційної спрямованості, системності та партнерської взаємодії. Формування фінансового забезпечення передбачає використання як внутрішніх джерел фінансування (власний капітал, нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування), так і зовнішніх джерел (банківські кредити, інвестиції стратегічних партнерів, грантові кошти та державна підтримка).

Центральним елементом стратегії є механізм планування потреб в інноваційних ресурсах, відбору інноваційних проєктів, формування оптимальної структури фінансування та контролю використання залучених коштів. Фінансові ресурси спрямовуються на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, розробку нових лікарських засобів, модернізацію виробництва, підвищення якості продукції та розвиток інноваційного потенціалу персоналу.

Результатом реалізації стратегії має стати зростання конкурентоспроможності підприємства, збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції, підвищення прибутковості та фінансової стійкості ТОВ «Юніфарма». Важливим елементом стратегії є система моніторингу та оцінки ефективності, яка базується на фінансових та інноваційних показниках,

що забезпечує своєчасне коригування управлінських рішень і створює умови для безперервного інноваційного розвитку підприємства.

Отже, розробка стратегії фінансового забезпечення інноваційного розвитку є необхідною умовою ефективного функціонування підприємства в сучасних умовах. Запропоновані заходи дозволяють сформулювати комплексний підхід до фінансування інноваційної діяльності та забезпечити довгострокове зростання підприємства.

ВИСНОВКИ

Узагальнення наукових підходів до трактування поняття «інвестиційна привабливість підприємства» дало змогу визначити її як комплексну економічну характеристику, що відображає рівень фінансової стійкості, прибутковості, ділової активності, інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Саме ці параметри формують зацікавленість потенційних інвесторів та визначають перспективність вкладення капіталу.

Встановлено, що інвестиційна діяльність охоплює широкий спектр напрямів, серед яких особливе значення мають капітальні інвестиції, пов'язані з будівництвом нових об'єктів, модернізацією, реконструкцією, технічним переоснащенням виробництва, а також придбанням корпоративних прав та фінансових активів. Вибір конкретної форми інвестування залежить від стратегічних цілей підприємства, його фінансових можливостей та умов зовнішнього середовища.

Крім того, визначено, що результативність інвестиційної діяльності значною мірою залежить від взаємодії її основних суб'єктів – інвесторів, замовників, підрядників, користувачів об'єктів інвестування та фінансових посередників. Їх ефективна співпраця забезпечує реалізацію інвестиційних проєктів та досягнення поставлених економічних цілей.

Таким чином, інвестиційна привабливість виступає важливою передумовою активізації інвестиційної діяльності підприємства, а формування сприятливих умов для залучення інвестицій є необхідною складовою забезпечення його довгострокового розвитку, фінансової стабільності та підвищення ефективності функціонування в умовах сучасної конкурентної економіки.

У другому розділі дипломного проекту було проведено оцінку наявності та перспектив використання міжнародних інвестиційних ресурсів підприємством.

Слід наголосити, що реалії вітчизняної економіки не створюють сприятливих передумов для розвитку міжнародного інвестування.

Чинником, що дестабілізує розвиток рівня економічної активності в Україні є військові дії на сході країни й пов'язані із цим постійні ризики загострення ситуації, безсистемні зміни державної політики щодо інвестицій, широкомасштабна корупція, відсутність довіри до судової системи, непередбачуваний валютний курс та нестабільна фінансова система.

Водночас доцільно звернути увагу на труднощі, з якими зіштовхуються безпосередньо іноземні інвестори: необхідність регулярного поновлення дозволу на тимчасове перебування в країні, неможливість безпроблемної репатріації вкладеного капіталу, труднощі відкриття рахунків для нерезидентів, які передбачають необхідність підтвердження кожної трансакції тощо.

На рівні окремого підприємства ситуація може бути кращою. Базою для аналізу та оцінки використання міжнародних інвестиційних ресурсів було взято товариство з обмеженою відповідальністю «Аптека життя».

Компанія «Юніфарма» виступає дистриб'ютором фармацевтичної продукції та генеральним дистриб'ютором препаратів ТОВ «Тернофарм» та ТОВ «Мікрофарм».

Впродовж свого існування компанія «Юніфарма» забезпечила собі стійку репутацію надійного та стабільного партнера. Сьогодні «Юніфарма» - це компанія, яка:

- забезпечує фармацевтичною продукцією більше 3000 аптек по всій території України;

- здійснює дистрибуцію продукції, як власного виробництва (більше 120 препаратів), так і виробництва компаній-партнерів (більше 2500 препаратів);
- проводить зовнішньоекономічну діяльність на території країн СНД.

Провівши комплексний аналіз діяльності ТОВ «Юніфарма» з точки зору інвестиційної привабливості, можна зробити висновок, що компанія має високі показники фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності і може становити інтерес для потенційних інвесторів.

Оцінка інвестиційних ресурсів підприємства та джерел їх формування показала, що протягом 2023-2024 років, рівень інвестиційних вкладень на підприємстві помітно знизився. Слід відмітити, що сукупність інвестиційної діяльності підприємства, представлена у вигляді капітальних та фінансових інвестицій. При більш детальному розгляді капітальних інвестицій, прослідковується те, що загальний обсяг інвестицій у динаміці років не змінився, проте змінилася структура складових капітальних інвестицій. Так, у поточному році інвестиції у капітальне будівництво становили 9% від загального їх обсягу, проте зменшилися у порівнянні з минулорічними на 807 тис. грн, або на 17%. Величина використання інвестицій на придбання основних засобів також в динаміці років зменшилися на 1726 тис грн., або на 23%, що говорить про те, що підприємство забезпечено в достатньому обсязі основними засобами та їх розширення не є метою досліджуваного підприємства.

Стосовно міжнародних інвестиційних проектів, то глобальних інвестиційних надходжень протягом 2023-2024 років у діяльності ТОВ «Юніфарма» не прослідковувалось.

Ключовим напрямом реалізації інвестиційного потенціалу підприємств із зростаючим інвестиційним потенціалом має стати використання зовнішніх джерел для реалізації наявних інвестиційних можливостей з метою

збільшення частки на існуючому ринку. Для підприємств з ризиковим типом інвестиційного потенціалу стратегічною метою розвитку інвестиційного потенціалу має стати трансформація потенціалу відтворення інвестицій у збільшення потенціалу залучення інвестицій. Тому доцільним є впровадження трансформаційного інвестиційного сценарію. Він передбачає:

1. Оптимізацію структури витрат, застосування політики обмеження витрат задля покращення платоспроможності та фінансової стійкості.
2. Зміну структури капіталу на основі зменшення частки короткострокових кредитів, наращування власного капіталу.
3. Реалізація заходів з метою прискорення оборотності фондів обігу.

Для здійснення інвестицій та інвестиційної діяльності необхідні фінансові ресурси, під якими розуміємо сукупність джерел грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства і мають цільовий характер.

Результати проведеного дослідження засвідчили, що рівень інвестиційної привабливості України в динаміці років зростає для потенційного інвестора, в тому числі і для фармацевтичної галузі.

Було визначено, що фармацевтичний бізнес є специфічним видом діяльності, і розвиток міжнародних інвестиційних зв'язків у даній галузі розвинений слабо. Однак, враховуючи світові тенденції розвитку даної галузі та можливі ефективні кроки для удосконалення діяльності на вітчизняному фармацевтичному ринку, для ТОВ «Юніфарма» було обрано стратегічний напрям розвитку, що передбачає реалізацію міжнародної співпраці.

Оскільки рівень забезпеченості фінансовими ресурсами ТОВ «Юніфарма» має середній рівень достатності, було вирішено скористатися можливістю – залучити міжнародні інвестиційні ресурси від великого гравця світового ринку фармацевтичної галузі - Walgreens Boots Alliance (WBA). За рахунок залучених міжнародних інвестиційних ресурсів планується організувати діяльність із продажів лікарських засобів онлайн, а також

організувати імпорту якісних лікарських засобів – дженериків, що сьогодні користується більшим попитом на ринку фармацевтики.

Аналітичні дослідження та аналітика DSM Group світового ринку лікарських засобів показала, що частка дженериків на комерційному аптечному ринку зросла з 60% в 2017 р до 64% у 2024 році.

Умови співпраці Walgreens Boots Alliance з ТОВ «Юніфарма» рекомендовано оформити у вигляді договору комерційної концесії (франчайзингової угоди), за якого одна сторона зобов'язується надати другій стороні за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг. У випадку з досліджуваним підприємством доречно буде обрати торговий договір, предметом якого є: право на використання торговельної марки, комерційної інформації, використання ділової репутації та комерційного досвіду.

У результаті ухвалення Верховною Радою законопроекту в вересні 2020 р., який унормовує електронну роздрібну торгівлю лікарськими засобами, тобто продаж ліків через Інтернет, дистриб'юція (оптова реалізація) лікарських засобів онлайн – є перспективним кроком у розвитку аптечного бізнесу як на міжнародному рівні, так і на рівні ТОВ «Юніфарма»

В зв'язку з чим, головним напрямом, який планує розвивати ТОВ «Юніфарма» з Walgreens Boots Alliance за рахунок прямих міжнародних інвестицій – це запровадження процедури дистанційних продажів лікарських засобів та інших товарів, які пропонує аптека.

Тому для розвитку діяльності ТОВ «Аптека життя» за рахунок інвестування та використання міжнародних інвестиційних ресурсів, варто орієнтуватися на організацію онлайн-продажів лікарських засобів та забезпечувати організацію імпорту лікарських засобів у формі якісних дженериків.

У процесі планування беззбиткової господарської діяльності з урахуванням процесів залучення міжнародних інвестицій було доведено, що плановим обсягом прибутку, який би забезпечував беззбиткову діяльність

ТОВ «Юніфарма» є 1362186,00 тис. грн, в той час за імпортом прибуток повинен дорівнювати 4778760,00 тис. грн.

Оцінка економічної ефективності проекту показала, що запропоновані заходи є доцільними до впровадження, адже результати розрахунків ефективності запровадження міжнародних інвестиційних ресурсів для розвитку ТОВ «Юніфарма» більше нуля. В динаміці прогнозованого періоду показники результативності зростають.

Результатом реалізації стратегії має стати зростання конкурентоспроможності підприємства, збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції, підвищення прибутковості та фінансової стійкості ТОВ «Юніфарма». Важливим елементом стратегії є система моніторингу та оцінки ефективності, яка базується на фінансових та інноваційних показниках, що забезпечує своєчасне коригування управлінських рішень і створює умови для безперервного інноваційного розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамчик В.В. Міжнародна інвестиційна та інноваційна діяльність: теоретичні та прикладні аспекти: навчальний посібник. Тернопіль : Крок, 2014. 238 с.
2. Азарова А.О. Методики оптимізації структури капіталу підприємства ДНУ, 2008. Випуск 240 : В 5 т. Т. I. С. 137-145.
3. Ареф'єва О. В. Управління інноваційним розвитком підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2020. № 4. С. 45–53.
4. Апарова О.В. Формування портфеля інвестицій для забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних телекомунікаційних підприємств. 2014. 2(10). С. 72–77.
5. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент К. : МП «ІТЕМ» ЛТД «Юнайтед Лондон трейд Лімітед», 2015. 341с.
6. Бойко Л.О. Організація та методика економічного аналізу: навчальний посібник. Одеса, ОДЕУ. 2010. 351 с.
7. Бутрін Ю.В., Корнілова В.Ю. Ризики створення інвестиційного портфеля. 2016. № 2 (3). С. 10-14.
8. Ванькович Д.В., Демчишак Н.Б., Луковська Ю.М. Діагностування стану інвестиційного клімату в Україні. Вип.№1. 2023. 11 с.
9. Вахович І.М. Концептуальні засади інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону. 2011. № 1. С. 138-144.
10. Вітлінський В.В. Модель вибору інвестиційного проекту. 2012. № 4. С. 63-68.
11. Грибіненко О.М. Економічний розвиток України в умовах покращення інвестиційного клімату. 2017. № 117. С. 75-86.
12. Геєць В. М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. монографія. Х. : Константа, 2016. 272 с.

13. Доценко І. В., Матвійчук Л. Ю. Модель оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2021. № 2. С. 5–12. DOI: 10.31891/mdes/2021-2-1.
14. Євразійський Банк Розвитку. Проектне фінансування реального сектора URL: <http://www.eabr.org/general/upload/docs/scheme/projectfinancing.pdf>
15. Захарін С.В. Кредитування інвестиційної діяльності. 2014. № 4. С. 102.
16. Зеліско І. М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств : монографія. Київ : Компринт, 2018. 312 с.
17. Зоріна О.В. Актуальні проблеми аналізу інвестиційної діяльності організації. 2016. № 12. С. 8-1.
18. Зюбін В.Є. Інвестиційний потенціал суб'єктів ринку. 2012. № 1 (27). С. 156-160.
19. Ідрисова З.М., Арсланова І.К. Когнітивне моделювання раціональної структури інвестування промислових підприємств. 2014. Т. 25. № 2. С. 46-49.
20. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник. Суми : Університетська книга, 2021. 334 с.
21. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України. Саблук П.Т. та ін.; за ред. М.І. Кісіля. К.: ННЦ ІАЕ, 2015. 478 с.
22. Камілова Р.Ш., Муртілова К.М. Система показників аналізу та оцінки ефективності інвестиції. 2015. № 6. С. 80-84.
23. Китайчук Т. Г. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-54-65.

24. Кифяк В. Теоретичні основи визначення категорії «розвиток підприємства». Тернопіль, 2011. Вип. 8, ч. 2. С. 190-194.
25. Ковтун Н. В. Факторний аналіз ефективності інвестиційного процесу та діяльності. К. : ТОВ ЮФ «Юр-Агро-Веста», 2015. № 7 (9). С. 27 – 31.
26. Королькова Е.М. Ризик-менеджмент реальних інвестицій. *Економіка і підприємництво*. 2016. № 7 (72). С. 536-546.
27. Короткова О.М. Інвестиції та їх вплив на сучасну економіку. 2016. Т. 11. С. 3666-3670.
28. Кулинич А.А. Семіотичні когнітивні карти. *Основні визначення і алгоритми*. 2016. № 2. С. 24-40.
29. 36. Лисиця Л. В. Інвестиційний проект як економічна категорія. *Управління розвитком*. 2014. № 2. С. 108–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_2_45
30. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 472 с.
31. Мамотенко Д. Ю. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2012. № 628. С. 209–216. URL: http://vlp.com.ua/files/32_13.pdf
32. Малько К. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 100-105.
33. Марченко О.В. Визначення необхідних і достатніх умов для інноваційного розвитку підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №6. С.157–162.
34. Махмудов Х. З., Петренко І.І. Інвестиційний проект як форма інвестиційного потенціалу підприємства. *Економіка і регіон*, 2011. № 2. С. 132–136. URL: http://econrig_2011_2_28.pdf

35. Однорог М. А. Політика інвестиційного забезпечення як засіб реалізації стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 9. С. 7-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2014_9_4.

36. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

37. Параконний С.В., Войшвілло Л.В., Шпанковський І.В. Напрями інвестиційного забезпечення розвитку економічного потенціалу підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*: Луганськ, 2011. № 11(153), ч. 1. С. 68-76

38. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. Київ : Лібра, 2018. 496 с.

39. Петухова О.М. Інвестування : навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 336 с.

40. Побоченко Л.М., Смицнюк С.С. Оцінка інвестиційної привабливості України та зарубіжний досвід стимулювання іноземних інвестиційних потоків. - URL: <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/5904>.

41. Подлеский А.В. Вітчизняний і зарубіжний досвід в області оцінки інвестиційних рішень URL: <http://rep.bntu.by/bitstream/handle/data/10087/%D0%A1.%20101-104.pdf?>

42. Проектне фінансування URL: http://www.bankofchina.com/ru/ru/cbservice/cb4/201310/t20131002_2746137.htm
1

43. Рзаєва Т. Г. Фінансовий аналіз інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2021. Т. 298, № 5(1). С. 270–273. DOI: 10.31891/2307-5740-2021-298-5(1)-47.

44. Роганова Г. О. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу, методичні підходи. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2019. № 4(24). DOI: 10.31435/rsglobal_ijite/30062019/6531.
45. Саламатін А.В., Петрова Д.Б. Методика діагностики та класифікації ризиків інвестиційних проектів. *Економіка і соціум*. 2016. № 11. С. 274-277.
46. Смоляк С.А. Питання оцінки. Облік факторів невизначеності і ризику. *Питання оцінки*. 2016. № 2 (84). С. 55-61.
47. Соколюк К.Ю. Інвестиційний проект як засіб реалізації інвестиційних ресурсів. Збірник наукових праць ВНАУ. *Економічні науки*. № 2(77). 2013. С. 82-91.
48. Стецюк П. А. Фінансове забезпечення інвестиційного розвитку підприємств. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 65–74.
49. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання. 2017 URL :http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf.
50. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. 2-ге вид., доп. К.: МАУП, 2011. 280 с.
51. Халикова К.С., Рижкова С.К. Оцінка впливу чинників на основі когнітивного моделювання та експертної оцінки. *Гуманітарні наукові дослідження*. 2016. № 2 (54). С. 300-303.
52. Чабан В.Г. Методичні підходи та регіональна стратегія оцінки інноваційного розвитку в аграрному секторі URL :http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2010_15_1/ChabaV.pdf.
53. Чорна М.В., Глухова С.В. Формування ефективної інвестиційної політики підприємства: монографія. Харків: ФО-П Шейніна О.В., 2010. 210 с.
54. Пуліна Т.В. Інформаційне забезпечення створення та розвитку кластерних об'єднань підприємств харчової промисловості. *Бізнес Інформ*. 2013. №5. С. 145-152.

55. П'ятночка Б. Теоретичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості будівельних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-69-127.
56. Шапошникова Т.В. Порівняльний аналіз методів економічної оцінки інвестицій. *Молодий вчений*. 2016. № 10 (114). С. 1528-1531.
57. Швед В.В., Закладний О.А. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посіб. Вінниця, 2017. 224 с.
58. Шевчук В. Я. Основи інвестиційної діяльності. К. : Генеза, 2017. 384 с.
59. Шилова О.Ю. Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: наук. журнал*. Луганськ, 2012. № 11(182), ч. 1.
60. Штейн Е.М., Алексєєва Ю.В. Теоретичні підходи до оцінки інвестицій. *Економіка і підприємництво*. 2015. № 4. С. 616-622
61. Щукін Б.М. Аналіз інвестиційних проектів : конспект лекцій. К.: МАУП, 2012. 128 с.
62. Інвестиційна привабливість об'єкта. URL : <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/3318/investicijnaprivablivist-ob-yeck-ta>
63. Фармацевтична галузь і фармацевтичний ринок в Україні: стан і проблеми розвитку URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4227:rinok-likarskikh-zasobiv-v-ukrajini-2&catid=8&Itemid=350
64. Федоренко В. Г. Інвестування : підручник. Київ : Алерта, 2016. 448 с.
65. Халімон Т. М. Інвестиційне забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору економіки. *Економіка та держава*. 2021. № 5. С. 62–67. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.5.62.

66. Hurjui, M.C. Hurjui Investment projects: general presentation, definition, classification, characteristics the stages. The Annals of The «Ștefan cel Mare» University Suceava. No. 8, 2008. P. 92–98.
67. Підсумки роботи фармринку в 2024 р. та плани на 2030 р. URL: <https://www.apteka.ua/article/525801>
68. Jorgenson D. W. Kapitaltheorie und Investitionsverteilung. / D. W. Jorgenson – Handwoerterbuch der Wirtschaftswissenschaften. Bd. 3, 1977. P. 241.
69. Krelle W. Investitionsfunktionen. / W. Krelle– Handwoerterbuch der Wirtschaftswissenschaften. Bd. 4, 1977. P. 20.
70. The Pharmaceutical Industry in Figures, Key data, 2023 update. The European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. URL: <http://www.efpia.eu>.

ДОДАТКИ